

Het brongebruik van Surinaamse journalisten

Onderzoek bij Parbode Magazine en De Ware Tijd

Parbode
SURINAAMS MAGAZINE

de Ware Tijd
Surinaams ochtendblad

Door: Djoeke Bakker

Studentnummer: 1678868

Begeleider: Dr. J.P. Burger

Tweede beoordelaar: Dr. A.W.M. Koetsenruijter

Master Journalistiek en Nieuwe Media

Universiteit Leiden

Februari 2017

**Universiteit
Leiden**

Abstract

In dit onderzoek is gereconstrueerd hoe 138 artikelen van Parbode Magazine en De Ware Tijd tot stand zijn gekomen. De reconstructies zijn gebaseerd op de methode van Zvi Reich (2009) waarmee hij het nieuwsvergaringsproces van de Israëlische dagbladers onderzoekt. Voor het onderhavige onderzoek zijn veertien journalisten geïnterviewd over de achtergrondartikelen die zij gepubliceerd hebben in de maanden maart, april, mei en juni 2016. Uit deze interviews is een beeld ontstaan van de manieren waarop de journalisten hun informatie verzamelen en hoe zij met hun bronnen omgaan. In de resultaten is naar voren gekomen dat journalisten van Parbode Magazine en De Ware Tijd hun informatie voornamelijk verzamelen op basis van een publicatie in een ander medium, een internet-zoeksessie en/of een face-to-face gesprek. Een face-to-face gesprek is zelfs de meest gebruikte manier in de uitwerkingsfase van het artikel om informatie te vergaren. Journalisten werken dus niet enkel vanachter hun bureau. Niet de bronnen, maar de journalisten bepalen waar het achtergrondartikel over gaat. De achtergrondartikelen zijn gebaseerd op 2,10 bronnen per artikel. Woordvoerders en pr-medewerkers zijn nauwelijks betrokken bij de achtergrondartikelen. En journalisten van Parbode Magazine en De Ware Tijd checken de informatie bij iets minder dan de helft van de 138 artikelen helemaal niet.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	5
1.1 Wetenschappelijke relevantie	6
1.2 Maatschappelijke relevantie	6
1.3 Vraagstelling	7
1.4 Opbouw	7
Hoofdstuk 2: Theorie	8
2.1 Nieuwsproces & verzamelen van informatie	8
2.2 Objectiviteit	9
2.3 De rol van bronnen in de journalistiek	10
2.4 Wie krijgt het woord?	11
2.5 Persbureaus en knip-en-plakwerk	13
2.6 Relatie tussen journalist en bron	15
2.7 Verifiëren bronnen	16
2.8 Persvrijheid	17
2.9 Huidige media in Suriname	18
2.10 Persvrijheid in Suriname 1980-1992	19
2.11 Persvrijheid in Suriname 1992-2008	19
2.12 Persvrijheid in Suriname 2008-2015	20
2.13 Verzamelen van informatie Surinaamse journalisten	20
2.14 Objectiviteit Surinaamse journalisten	21
2.15 Korte samenvatting literatuur	21
2.16 Hypothesen	22
Hoofdstuk 3. Omschrijving onderzoeksobject & methode	25
3.1 Surinaamse journalisten als onderzoeksobject	25

3.2 Parbode Magazine als onderzoeksdomein	26
3.3 De Ware Tijd als onderzoeksdomein	26
3.4 Methode van Reich gebruikt als basis voor het onderzoek	26
Hoofdstuk 4: Resultaten	29
Hoofdstuk 5: Conclusie/discussie	45
5.1 Beperkingen & vervolg onderzoek	47
Literatuurlijst	49
Bijlage I - Aangepaste enquête	53
Bijlage II - Verschillen in enquête ten opzichte van Blansjaar (2014)	59

Hoofdstuk 1. Inleiding

Twee maanden lang heb ik stage gelopen bij Parbode Magazine, een Surinaams opinieblad. Ik herinner mijn eerste stagedag nog als de dag van gisteren. Ik kwam er al snel achter dat ik om aan nieuwsartikelen te komen verschillende websites moest raadplegen, het liefst Spaanse, Franse of andere anderstalige websites, om vervolgens de artikelen te vertalen. Het was voor mij nieuw om op deze manier nieuwsberichten te schrijven. Ook in Nederland worden bestaande artikelen van andere nieuwsmedia gebruikt, maar een groot deel van de nieuwsgaring is gebaseerd op berichten van persbureaus. In Suriname is geen actief persbureau. Een ander verschil tussen de Nederlandse en Surinaamse journalistiek is dat er in Nederland altijd genoeg nieuws is terwijl er in Suriname soms gewoonweg geen nieuws is, omdat er niets spannends gebeurt.

Als in Suriname werkzame journalisten zich niet baseren op berichten van persbureaus, hoe komen zij dan aan informatie? Welke bronnen gebruiken zij? Het brongebruik bepaalt immers hoe een nieuwsbericht tot stand komt en uiteindelijk wordt geschreven (Reich, 2009).

In dit onderzoek wordt onderzocht hoe Surinaamse journalisten omgaan met hun bronnen. Dat wordt onderzocht aan de hand van reconstructie-interviews, die de Israëlische onderzoeker Zvi Reich (2009) heeft ontworpen en toegepast op de Israëlische dagbladpers. Deze methode brengt in kaart hoe journalisten werkzaam bij Parbode Magazine en De Ware Tijd gebruik maken van hun bronnen en hoe zij tot een nieuwsbericht komen. Reich maakt een onderscheid tussen de ontdekkingsfase en de vergaringsfase. De ontdekkingsfase is de fase waarin de journalist het nieuwsfeit ontdekt en de vergaringsfase is de fase waarin de journalist het artikel gaat uitwerken. In dit onderzoek worden beide fases onderzocht.

Er is gekozen voor de methode van Zvi Reich (2009), omdat hij aangeeft dat door zijn methode journalisten niet schromen om te vertellen hoe zij tot een nieuwsbericht zijn gekomen. De journalisten blijven namelijk anoniem en er wordt een scherm tussen interviewer en journalist geplaatst, zodat de interviewer niet weet over welk artikel de journalist praat. Vervolgens neemt de interviewer een enquête af. Op deze manier kunnen de journalisten vrijuit praten, omdat de methode de vertrouwelijkheid tussen journalist en bron niet in gevaar brengt.

In deze scriptie wordt kwantitatief onderzoek gedaan aan de hand van een dataset van 138 artikelen van veertien journalisten. Deze journalisten zijn werkzaam bij Parbode Magazine, De Ware Tijd en een klein deel bij een ander medium zoals Star Nieuws en De West. Omdat

ik stage heb gelopen bij Parbode Magazine kreeg ik toegang tot een netwerk van journalisten die mee wilden werken aan dit onderzoek, mede dankzij bemiddeling van de hoofdredacteur van Parbode Magazine, Julian Neijhorst.

1.1 Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek kan een bijdrage leveren aan het project Worlds of Journalism. Met dit project streven onderzoekers ernaar om de journalistiek over de hele wereld in kaart te brengen en de verschillen en oorzaken van verschillen te belichten (Worlds of Journalism, 2016). Het focust zich op de verschillen en overeenkomsten van de rolopvattingen van journalisten en hun werkproces in verschillende culturen. De betrokken onderzoekers streven ernaar om het onderzoek over de hele wereld uit te voeren. In deze onderzoeken komt het journalistieke nieuwsgaringsproces, dus hoe een nieuwsbericht tot stand komt en onder welke omstandigheden, aan bod. De onderzoeken in Zuid-Amerika richten zich echter enkel op Brazilië, Chili, Colombia, El Salvador, Equator, Argentinië en Mexico. Nooit eerder werd er onderzoek gedaan naar het nieuwsproces van Surinaamse journalisten. Het onderhavige onderzoek kan daarom een toevoeging zijn aan het project Worlds of Journalism door het nieuwsproces van Suriname te belichten.

1.2 Maatschappelijke relevantie

Jurgen Habermas definieert de ideale publieke sfeer als: “a domain of social life in which such a thing as public opinion can be formed.” “Access to this domain is ‘open in principle to all citizens who may assemble and unite freely, and express and publicize their opinions freely.” (Habermas, 1991, p.176)

Het is belangrijk dat onderzoekers, maar ook burgers meer te weten komen over de makers van het nieuws in Suriname. Immers, wanneer het handelen en denken van journalisten bijvoorbeeld wordt beïnvloed door dwingende machten (druk van de overheid), heeft dat ook invloed op het nieuws dat aan het publiek gepresenteerd wordt (Rijssemus, 2014, p. 46). Burgers verwachten dat de informatie die verstrekt wordt gecheckt en waardevrij is. De journalist wordt gezien als waakhond van de macht (Berkowitz, 2008). Voor onderzoekers is het daarom van belang om vast te stellen of journalisten hun feiten wel checken, om te kunnen beoordelen of journalisten wel als zo’n waakhond fungeren.

Dit onderzoek kan eveneens van belang zijn voor het in kaart brengen van de kwaliteit van de journalistiek in Suriname. Journalisten in Suriname zijn vaak niet geschoold, waardoor zij wellicht ‘de taken van de journalist’, waaronder feiten checken, minder strikt uitvoeren.

1.3 Vraagstelling

Aan het einde van dit onderzoek geef ik een antwoord op de volgende vraag: ‘*Op welke manier maken Surinaamse journalisten gebruik van hun bronnen?*’ Om deze hoofdvraag te beantwoorden is het belangrijk deelvragen mee te nemen, alvorens een sluitende conclusie te kunnen geven. De deelvragen om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn:

- 1 Hoe verzamelen Surinaamse journalisten hun informatie in de ontdekkingsfase en de vergaringsfase?
- 2 Wie neemt het initiatief in de ontdekkingsfase en de vergaringsfase?
- 3 In hoeverre zijn woordvoerders en pr-medewerkers bij het artikel betrokken?
- 4 Welk type menselijke nieuwsbronnen (laag, medium, hooggeplaatst) gebruiken Surinaamse journalisten in de ontdekkingsfase en de vergaringsfase en welke bronnen vertrouwen journalisten eerder?
- 5 Hoeveel menselijke bronnen gebruiken Surinaamse journalisten gemiddeld per nieuwsartikel?
- 6 Checken Surinaamse journalisten de informatie van derden en hun bronnenmateriaal?

Op basis van deze zes deelvragen kunnen hypothesen worden opgesteld waarin verwachtingen omtrent de nieuwsvergarings worden uitgesproken. De verwachtingen en hypothesen die worden geformuleerd, zijn gebaseerd op eerder onderzoek en op de journalistieke omgeving waarbinnen Surinaamse journalisten werkzaam zijn.

1.4 Opbouw

Dit onderzoek begint met een theoretisch kader (hoofdstuk 2). Aan de hand van het theoretisch kader worden de verwachtingen en hypothesen geformuleerd. Hoofdstuk 3 beschrijft het onderzoeksobject, de bijbehorende data en geeft de keuze voor de methodologische aanpak weer. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de belangrijkste resultaten van dit onderzoek beschreven. Ten slotte eindigt dit onderzoek met hoofdstuk 5: een conclusie/discussie en advies voor vervolgonderzoek.

Hoofdstuk 2. Theoretisch kader

Dit theoretisch kader begint breed met een definitie van het nieuwsproces en vervolgens wordt toegelicht hoe journalisten informatie verzamelen. Daarna wordt er dieper ingegaan op de taken van de journalist, objectiviteit, de rol van bronnen in de journalistiek, de invloed van persbureaus, de relatie tussen journalist en bron en hoe journalisten hun bronnen verifiëren. Vervolgens wordt een koppeling gemaakt met het Surinaamse mediasysteem, waarvan persvrijheid, objectiviteit en de manieren waarop Surinaamse journalisten hun informatie verzamelen, worden uitgelicht. Dit hoofdstuk eindigt met zes opgestelde hypothesen op basis van de theorie.

2.1 Nieuwsproces & verzamelen van informatie

Paulussen (2004) beschrijft het nieuwsproces als:

“Het gehele journalistieke proces dat voorafgaat aan de berichtgeving zelf en waarin de journalist op zoek gaat naar informatie, contacten legt met bronnen, interviews afneemt, selecties en analyses maakt, informatie controleert en al zijn/haar materiaal verwerkt en bewerkt alvorens erover te berichten” (p. 181).

Samengevat beschrijft McManus (1994) het nieuwsproces als nieuws ontdekken en nieuws vastleggen. Een eerste stap in het nieuwsproces is informatie zoeken door in contact te komen met nieuwsbronnen. Er zijn verschillende manieren om aan informatie te komen. Traditionele manieren om aan informatie te komen zijn telefonische interviews, persoonlijke interviews, persconferenties en alle andere manieren waar het internet niet aan te pas komt. Manieren waarbij het wereldwijde web wel betrokken wordt, zoals sociale media en internet-zoeksessies worden tot de nieuwere manieren gerekend (Lecheler & Kruikemeier, 2016). Sinds de opkomst van het internet vindt er een verschuiving plaats van traditionele manieren naar deze nieuwere manieren van informatie zoeken en nieuwsbronnen aanboren (Lecheler & Kruikemeier, 2016). Het wereldwijde web is een vast onderdeel voor journalisten geworden in het nieuwsproces (Taylor, 2015, p. 1277), hetgeen blijkt uit het feit dat sociale media, websites en online encyclopedieën vaak worden gebruikt (Lecheler & Kruikemeier, 2016 p. 157). Twitter heeft daarbinnen een steeds belangrijke rol; veel journalisten gebruiken dit medium tegenwoordig dagelijks (Hermida, 2013 & Vis, 2012).

Een van de redenen waarom journalisten online bronnen gebruiken is omdat deze worden gezien als een goedkope en effectieve manier om achtergrondinformatie in te winnen. Tevens zorgt het web voor de mogelijkheid dat journalisten gemakkelijk in contact kunnen komen

met nieuwsbronnen, zoals elitebronnen (bronnen met een hoge maatschappelijke status) en burgerbronnen (Lecheler & Kruikemeier, 2016, p. 157- 158).

Toch hebben online bronnen traditionele bronnen niet helemaal overgenomen blijkt uit onderzoek van Lecheler en Kruikemeier (2016). Zij kwamen tot de conclusie dat de meeste journalisten verschillende manieren om aan informatie te komen combineren. Ze gebruiken bijvoorbeeld de telefoon om in contact te komen met bronnen, versturen e-mails, gaan naar persconferenties en vullen persoonlijke interviews aan met informatie van het web. Het web wordt voornamelijk gebruikt als back-up als bronnen niet te bereiken zijn of ter inspiratie. Door de opkomst van het wereldwijde web worden traditionele manieren om in contact te komen met nieuwsbronnen niet uitgebannen (p. 157-158). Wel is het een stuk gemakkelijker om achtergrondinformatie te vergaren op het web dan om een rondje experts te bellen (Hermida, 2013, p. 12).

Opvallend is dat niet alle journalisten op dezelfde manier het internet en sociale media gebruiken als bronnen voor artikelen. Zo laten Broersma en Graham (2013) in hun onderzoek zien dat dit per land kan verschillen. Zij deden onderzoek naar het Twittergebruik van Nederlandse en Engelse journalisten. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat Nederlandse journalisten eerder Twitter gebruiken voor politiek nieuws dan Engelse journalisten. Engelse journalisten gebruiken Twitter voornamelijk voor entertainmentnieuws.

Nieuwe manieren worden gecombineerd met traditionele manieren, echter de manier waarop de journalist deze manieren gebruikt kan per land verschillen.

2.2 Objectiviteit

Deuze (2004) schrijft in zijn boek *Wat is Journalistiek?* dat journalisten verschillende opvattingen hebben over wat de taken van een journalist zijn, maar dat zij het met elkaar eens zijn over diens kerntaken. De kerntaken van een journalist omschrijft hij als: “het laatste nieuws kritisch en zo waarheidsgetrouw mogelijk volgen, voorzien van achtergronden en analyse en publiceren op een manier die nuttig en toegankelijk is voor een zo groot mogelijk publiek” (p. 78).

De bestaande consensus over de kerntaken van een journalist dicht hij toe aan, zoals hij ze noemt, “een reeks ideaaltypische waarden”, die gezien worden door journalisten als de grondslag van hun werk (p. 78). Deze ideaaltypische waarden dienen “als toetssteen voor journalistiek handelen” (p.78). Ze zijn niet te meten of te concretiseren, maar vormen een globaal beeld van de waarden van journalisten. Deze vijf waarden zijn volgens Deuze (2004):

- 1 Werken als dienstverlener en waakhond met oog voor de publieke taak
- 2 Betrouwbaar zijn door onpartijdige, objectieve en eerlijke berichtgeving
- 3 Bewaken van autonomie, vrijheid en onafhankelijkheid
- 4 Werken op basis van actualiteit, urgentie en snelheid
- 5 Werken op basis van ethiek, validiteit en legitimiteit

Het theoretisch kader van dit onderzoek gaat voornamelijk in op de tweede waarde: betrouwbaar zijn door onpartijdige, objectieve en eerlijke berichtgeving. Journalisten koesteren objectiviteit en neutraliteit namelijk over het algemeen als het hoogste ideaal, terwijl veel journalisten deze waarden om verschillende redenen niet trouw kunnen blijven (Wijfjes, 2004, p. 344). Het onderzoek gaat slechts beperkt in op waarde drie, want Suriname is qua persvrijheid niet te vergelijken met Nederland.

Potter (1996) ziet een nieuwsbericht als een sociaal construct, omdat journalisten bepaalde gebeurtenissen en uitspraken van mensen in een passende verhaalvorm gieten. Ook Gans (1999) beschrijft dat nieuws geen objectieve verslaglegging van de werkelijkheid is, maar wordt beïnvloed door verschillende factoren. Sigal (1986) beschrijft dit met zijn uitspraak: “News is not what happens, but what someone says has happened or will happen” (p. 15). Carlson (2009) beschrijft dat journalisten nieuwsbronnen benaderen die geschikt zijn voor hun verhaal en nieuwsbronnen die niet geschikt zijn links laten liggen. Objectieve nieuwsweergave is niet mogelijk. Nieuws wordt volgens hem altijd beschreven door een bepaalde bril (p.11).

Nieuws is niet een weergave van ‘de werkelijkheid’, maar een weergave van een bepaald perspectief daarvan. Om deze weergave zo objectief mogelijk te maken, is het volgens Reich (2009) van belang om in ieder geval meerdere bronnen te raadplegen. Uit het onderzoek naar de Israëlische dagbladen van Reich (2009) blijkt dat gemiddeld slechts 2,62 bronnen worden gebruikt per artikel, terwijl beroepsnormen voorschrijven dat de journalist meerdere bronnen moet raadplegen om een objectief beeld te krijgen. De bron moet gecheckt worden door minimaal twee andere bronnen volgens Reich (p. 64), dat is dus in de praktijk drie bronnen.

2.3 De rol van bronnen in de journalistiek

Zoals duidelijk is geworden, zijn bronnen een zeer belangrijk onderdeel van het nieuwsproces. Informeren is het belangrijkste doel in de journalistiek en daar zijn bronnen voor nodig (Dimitrova & Strömbäck, 2009). Het is de taak van journalisten om het publiek

van geloofwaardige en relevante informatie te voorzien, waarbij meerdere bronnen nodig zijn. Journalisten kunnen informatie vergaren op drie manieren (Dimitrova & Strömback, 2009):

1. ooggetuige zijn van een nieuwsfeit;
2. zelf op zoek gaan naar relevante informatie;
3. informatie verkrijgen van verschillende bronnen.

Zelfs voor de eerste twee manieren zijn bronnen essentieel, ofwel: “Without sources, there is no journalism” (p.75).

“Nieuwsbronnen construeren de werkelijkheid en geven structuur aan het nieuwsproductieproces” (Lecheler & Kruijkemeier, 2016, p.158). Hermida, Lewis en Zamith (2014) geven aan dat bronnen het nieuws vormen en betekenis geven aan een gebeurtenis. Ook maken ze nieuws begrijpelijk voor het publiek, nog specifieker:

“Journalists need sources to get access to information, to provide different viewpoints, to offer context and interpretations, and to validate news accounts” (Dimitrova & Strömback, 2009 p. 75).

Er zijn verschillende menselijke bronnen waar journalisten hun informatie vandaan kunnen halen. Reich (2009) geeft enkele voorbeelden: hoogleraren, ooggetuigen, woordvoerders, politici, pr-medewerkers en andere journalisten. Ook persberichten en dagbladen kunnen als bronnen fungeren. Volgens Scholten en Ruigrok (2009) zijn dagbladen in Nederland wel geheel afhankelijk van het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP). 26 procent van de berichten zijn deels of helemaal gebaseerd op berichten van het ANP (p.24). Ook Lewis, Williams en Franklin (2008) concluderen dat 70 procent van het binnenlandnieuws in Britse kwaliteitskranten gebaseerd is op kopij van bedrijven en persbureaus.

In Suriname is er op dit moment echter geen actief persbureau, waardoor het brongebruik van Surinaamse journalisten zal verschillen van landen waar nieuws veelal gebaseerd is op persberichten (Kraaijer, 2016).

2.4 Wie krijgt het woord?

Journalisten vallen vaak terug op bekende bronnen die onderdeel zijn van hun vaste routine (Berkowitz, 2008). Ze hebben meestal weinig tijd en om die reden gaat het sneller om bronnen te benaderen die zij al kennen en die mee willen werken dan nieuwe bronnen te moeten zoeken. Daarbij willen nieuwe bronnen wellicht niet meewerken of verstrekken deze

te weinig informatie waardoor het een te lang proces kan worden om op die manier een geschikte bron te vinden (Berkowitz, 2008, p. 104).

In het onderzoek van Zeldes and Fico (2005), aangehaald door Berkowitz (2008), kwam naar voren dat vrouwelijke bronnen en minderheden vaker aan het woord komen als de journalisten zelf vrouw zijn of behoren tot een minderheid. Toch schrijft Berkowitz (2008) dat het overgrote deel van de menselijke bronnen die journalisten gebruiken man is. Uit het literatuuronderzoek blijkt dat journalisten veelal elitebronnen gebruiken, ofwel officiële bronnen met een hoge maatschappelijke status (p.110). Burgerjournalisten komen volgens hem in veel mindere mate aan het woord. Hij beschrijft dat vooral elitebronnen worden benaderd, omdat burgers behoefte hebben aan autoriteiten die feitelijke uitspraken kunnen doen. Elitebronnen verschaffen op een herkenbare manier informatie waardoor deze goed in te passen is in nieuwsberichten. Ook Davis (2000) valt op dat in veel wetenschappelijke literatuur naar voren komt dat journalisten veelal elitebronnen (overheid, bestuur en politici) benaderen (p.39). Volgens Carlson (2009) worden deze bronnen door hun maatschappelijke positie gezien als betrouwbare verstrekkers van informatie over publieke zaken en om die reden vaak benaderd en gebruikt. Ook worden deze bronnen door hun status vaak serieus genomen waardoor ze bepaalde gebeurtenissen van commentaar kunnen voorzien. Davis (2000) beschrijft dat deze elitebronnen, ook wel institutionele bronnen genoemd, na verloop van tijd een grote controle hebben op het nieuws, aangezien steeds dezelfde bronnen worden benaderd (p.54).

Ook Gans (1999) omschrijft waarom deze institutionele bronnen vaak worden gebruikt door journalisten:

“Eager and powerful sources which need to appear in the news first become suitable because they can always supply information, and then because they satisfy the source considerations for authoritativeness and productivity” (p. 144).

Uit andere studies, zoals die van Lewis et al. (2008), komt ook naar voren dat institutionele bronnen het vaakst worden gebruikt. Alternatieve bronnen, zoals burgers, maken naar hun bevindingen maar een heel klein percentage van de gebruikte bronnen uit. Tevens McManus (2009), Davies (2009) en Buijs (2008) komen tot de conclusie dat er door journalisten voornamelijk elitebronnen worden benaderd. Dat komt volgens hen door de behoefte om de kosten te reduceren, door een stijgende werkdruk en door commercialisering. Veel essays en studies betogen dus dat de voornaamste bronnen institutionele bronnen zijn.

Fenton (2010) ziet echter een verschuiving in gebruik van bronnen bij journalisten. Zij stelt dat ‘gewone’ burgers steeds meer kunnen fungeren als bronnen voor nieuws. Ook uit onderzoek van Kleemans, Schaap en Hermans (2015) komt naar voren dat journalisten steeds meer gebruik gaan maken van burgerbronnen. Technologische innovaties zijn een belangrijke reden voor een toegenomen focus op burgers. Door de digitale technologie heeft het publiek tegenwoordig de mogelijkheid om zelf nieuws te produceren en meningen te ventileren door middel van sociale media (Kleemans et al., 2015).

Het is volgens bovenstaande auteurs daarom technologisch makkelijker geworden om burgers een rol te geven in het nieuwsproces, maar zij zien ook dat dat niet betekent dat burgers een inhoudelijke, relevante stem krijgen. Ze worden voornamelijk gebruikt als ‘voixpop’ oftewel als stem van het volk. Er wordt vaak naar hun mening gevraagd, ongeacht het onderwerp (Kleemans et al., 2015, p. 1).

Hoewel onderzoek dus aantoont dat er vooralsnog door journalisten voornamelijk gebruik wordt gemaakt van officiële bronnen, leeft bij een groeiend aantal onderzoekers wel de overtuiging dat nieuwe technologieën de mogelijkheid bieden om meer diverse bronnen te gebruiken waarin burgers een steeds belangrijkere bron worden. In Suriname is niet bekend welke bronnen journalisten veelvuldig gebruiken.

2.5 Persbureaus en knip-en-plakwerk

Persbureaus zijn de schakel tussen nieuwswaardige aangelegenheden en de media die het nieuws verspreiden (Rutten, Slot, Schoonhoven & Koops, 2010, p. 8). Zij raadplegen talloze bronnen, hebben hier het overzicht over en creëren zo nieuwsstromen. Ze leveren de informatie verkregen uit deze bronnen aan hun afnemers. Deze afnemers zijn voornamelijk mediabedrijven, maar tegenwoordig zijn dat ook steeds meer zakelijke klanten (Rutten et al., 2010, p.8). De journalisten die bij de persbureaus werkzaam zijn, selecteren en schrijven snel nieuwsfeiten en –berichten zodat afnemers en abonnees daar ook snel gebruik van kunnen maken. “Persbureaus zijn van groot belang voor de gehele nieuwsvoorziening en veel nieuws is indirect of direct gebaseerd op nieuws dat is geselecteerd en bewerkt door persbureaus” (Rutten et al., 2010, p. 8).

Miljoenen mensen komen dagelijks onbewust in contact met het werk van journalisten werkzaam bij een persbureau. Door de digitalisering en de opkomst van het internet is de snelheid van nieuws steeds belangrijker geworden. Ook persbureaus voelen de druk om zo

snel mogelijk nieuwsmedia van informatie te voorzien en leveren nieuws al in het format van nieuwsberichten, om zo aan de wensen van hun afnemers te voldoen (Rutten et al., 2010).

Ook Van Vree en Prenger (2004) beschrijven dat journalisten veel persberichten overnemen, omdat de pr- en voorlichtingsindustrie zo geprofessionaliseerd is dat de nieuwsartikelen al in het format van een nieuwsbericht staan. Hierdoor vervaagt de grens tussen journalistiek en de pr- en voorlichtingsindustrie volgens hen. Journalisten zijn volgens Van Vree en Prenger (2004) namelijk afhankelijk geworden van de pr- en voorlichtingsindustrie, omdat zij steeds meer concurrentie krijgen, waardoor het belangrijk is dat zij als eerste het nieuws brengen, maar ook omdat de werkdruk steeds hoger is geworden (p. 28). Ze concluderen dat journalisten meer tijd besteden aan het verwerken van de informatie die zij aangeleverd krijgen van persbureaus dan aan het zelf op zoek gaan naar nieuws.

Volgens Paterson (2005) nemen ook veel online nieuwssites in de Verenigde Staten letterlijk berichten van elkaar over die weer gebaseerd zijn op persbureaus. Hij ziet veel dezelfde nieuwsartikelen opduiken. Zelfs het perspectief van het verhaal is in veel gevallen hetzelfde volgens hem. Hij concludeert dat 43 tot 60 procent van de artikelen is overgenomen van het Amerikaanse persbureau Associated Press (AP). Persbureaus krijgen volgens hem steeds meer macht en bepalen wat er op de journalistieke agenda komt te staan. Deze ontwikkeling is volgens hem zorgelijk, want wie garandeert dat de aldus gebruikte bronnen op geverifieerd feitenmateriaal berusten?

Op basis van de inhoudsanalyse van Lewis et al. (2008), die zij uitvoerden onder nieuwsredacties in het Verenigd Koninkrijk, kwam naar voren dat 60 procent van alle nieuwsverhalen die journalisten schrijven gebaseerd zijn op extern nieuws, ofwel nieuws dat zij niet zelf hebben bedacht, maar hebben overgenomen van andere nieuwsmedia (p. 30). Onderbezetting en de hoge werkdruk zorgen er volgens hen voor dat nieuwsredacties nieuws van andere media sneller overnemen. Daarbij wordt nieuws uit externe bronnen zelden geverifieerd (Lewis et al., 2008, p. 30).

Ook Davies (2008) beweert in *Flat Earth News* dat door de commercialisering kwaliteitsjournalistiek ver te zoeken is en hij degradeert deze vorm van journalistiek tot gebakken lucht. Journalisten hebben volgens hem te weinig tijd om zelf onderzoek te doen en beroepen zich op 'churnalism': het uitmelken van voorverpakt nieuws van persbureaus en bedrijven. Hij haalt het onderzoek van Lewis et al. aan waaruit blijkt dat slechts twaalf

procent van de 2207 onderzochte artikelen origineel werk van de journalist is (Davies, 2008, p. 52).

Hoewel veel onderzoekers de invloed van persbureaus zorgelijk vinden, is dit volgens Broersma (2009) niet per definitie een probleem. Volgens hem werken bij persbureaus kritische journalisten die het nieuws checken, waardoor dagbladjournalisten zich meer kunnen richten op verdiepende nieuwsverhalen (p.61).

2.6 Relatie tussen journalist en bron

“The relationship between sources and journalist resembles a dance, for sources seek access to journalists, and journalists seek access to sources” (Gans, 1999, p. 116).

Gans (1999) beschrijft de relatie tussen journalist en bron als een dans. De bron is volgens hem leidend. Ook noemt hij de relatie tussen bron en journalist een ‘een partijtje touwtrekken’. “While sources attempt to “manage” the news, putting the best light on themselves, journalist ‘manage’ the sources in order to extract the information they want” (p.117).

Journalisten en bronnen proberen dus beiden hun doel te behalen, maar moeten ook rekening houden met de doelen van de ander. Dit kan volgens Gans (1999) gezien worden als getouwtrek. De journalist is daarbij afhankelijk van de bron en de bron van de journalist.

Ook Berkowitz (2008) is van mening dat er een bijzondere dynamiek bestaat tussen bron en journalist. Hij beschrijft dat “de context, de karakteristieken van de gebeurtenis zelf en de sociale interactie (hoe bron en journalist op elkaar reageren en invloed uitoefenen) bepalen hoe een nieuwsbericht eruit komt te zien” (p. 105). In Rennen (2000), aangehaald door Hijmans et al. (2009), wordt de invloed van bronnen op journalisten beschreven als “een actieve bijdrage aan het journalistieke proces” (p. 52). In dat opzicht is de kwaliteit van de krant dus een kwestie van de kwaliteit van bronnen (Hermans et al., 2009). Omdat bronnen invloed uitoefenen op journalisten, is het voor journalisten soms moeilijk om objectief te blijven (Rijssemus, 2014).

Reich (2009) ziet het contact tussen journalist en bron als een machtsverdeling (p. 509). Hij onderscheidt in het nieuwsproces twee fases: de ontdekkingsfase en de vergaringsfase, omdat hij van mening is dat bron en journalist in verschillende fases de leiding nemen. Uit zijn onderzoek naar de Israëlische dagbladpers, blijkt dat in de ontdekkingsfase de bron de leidende rol heeft en in de vergaringsfase de journalist. Reich concludeert dat bronnen in de

ontdekkingsfase veel macht hebben, waardoor zij voor een groot deel bepalen wat er op de journalistieke agenda staat. Wel nuanceert hij dit beeld. Hij schrijft dat de bron niet constant de leiding heeft in de ontdekkingsfase. Als het contact namelijk gelegd is, neemt de journalist het initiatief om ook andere bronnen te benaderen (p. 509).

De relatie tussen journalist en bron wordt door veel onderzoekers gezien als een strijd. Beiden willen de macht. In Suriname kan er wel eens een heel andere uitkomst zijn wat betreft de macht van de bron in de ontdekkingsfase en vergaringsfase. Omdat er geen actief persbureau is, maken de journalisten wellicht minder gebruik van persberichten. Onduidelijk is hoe groot de invloed van persberichten van overheid en bedrijven is.

2.7 Verifiëren bronnen

Volgens Lecheler en Kruikemeier (2016) is het verifiëren van bronnen een belangrijk onderdeel van het nieuwsproces. Doordat veel journalisten online informatie opzoeken, is het van belang dat zij deze informatie checken. Op het internet verschijnt namelijk veel informatie die niet klopt, omdat iedereen anoniem kan schrijven wat hij of zij vindt. En zoals Lecheler en Kruikemeier (2016) omschrijven: "Anonymity online brings up further questions of credibility of online information" (p. 160). Diekerhof en Bakker (2012) benadrukken dat het checken en verifiëren van bronnen als een dagelijkse routine voor journalisten van belang is, omdat zij het publiek van betrouwbaar nieuws willen voorzien.

Uit recente studies, zoals Lecheler en Kruikemeier (2016) blijkt dat dit checken niet altijd consequent gedaan wordt. Persberichten worden soms letterlijk overgenomen, terwijl deze check in het nieuwsproces van groot belang is, zo geeft Rijssemus (2014) aan.

"Door het checken van informatie voorkomt de journalistiek dat misleidende informatie de publieke sfeer binnendringt. Wanneer een journalist niet genoeg tijd en geld ter beschikking heeft, komt fact-checking ernstig in gevaar en wordt een gat geslagen in de dam die de publieke sfeer afschermt tegen de systeemwerelden van staat en economie" (Rijssemus, 2014, p. 72).

Diekerhof en Bakker (2012) halen verschillende onderzoeken aan - zoals het onderzoek van Cottle (2007) en Shapiro, Brin, Bédard-Brûlé en Mychajlowycz (2013) -, die het belang van het controleren van bronnen direct verbinden aan de normen van objectiviteit en waarheidsvinding. Zij laten echter ook een kloof zien tussen theorie en praktijk. Journalisten beweren volgens hen dat de controle van bronnen belangrijk is, maar vervolgens voldoen zij niet aan die norm. Uit onderzoek van Diekerhof en Bakker (2012) blijkt dat de meeste

journalisten selectief verifiëren en weten dat de meeste collega's dat ook doen, maar vervolgens niet publiekelijk willen toegeven dat ze niet altijd hun bronnen checken (p. 15). Ze geven in hun onderzoek geen concrete cijfers.

Journalisten hebben weinig tijd om hun bronnen te checken (Gans, 1999). Volgens Diekerhof en Bakker (2012) is dit echter niet de enige oorzaak voor het uitblijven van die check. Uit hun onderzoek komt naar voren dat ook in nieuwsredacties waar journalisten geen tijdsdruk ervaren bronnen niet altijd gecheckt worden. Ook uit een Duits onderzoek van Machill en Beiler (2011) blijkt dat Duitse journalisten gemiddeld slechts elf minuten per dag besteden aan het checken van bronnen en informatie. Gans (1999) stelt dat als bronnen autoriteiten zijn, journalisten deze bronnen gemakkelijker citeren in hun artikel en al snel als voldoende betrouwbaar accepteren. De bronnen worden daarom doorgaans niet meer gecheckt (p. 129). Als de informatie uit de bron dan vervolgens onjuist blijkt te zijn, leggen ze schuld bij de bron. Diekerhof en Bakker (2012) bevestigen dit in hun onderzoek. Ook de journalisten die zij interviewen leggen de verantwoordelijkheid bij de bron als informatie niet blijkt te kloppen. Het vertrouwen op de bron is volgens de onderzoekers als Diekerhof en Bakker (2012) en Reich (2009) vooral gebaseerd op een onderbuikgevoel.

In Suriname is bekend dat journalisten veel nieuwsberichten klakkeloos overnemen van andere nieuwsmedia zonder deze te checken (Bijnen, 1996; Koninck, 2008). Of en hoe zij feiten checken en nieuws verifiëren is echter nooit onderzocht.

De beschikbare wetenschappelijke studies betreffen voornamelijk het brongebruik van westerse journalisten. De reden hiervoor is dat er tot op heden vooral onderzoek is gedaan naar het reilen en zeilen van de westerse pers. Een belangrijke vraag is daarom: in hoeverre is de bestaande theorie toe te passen op niet westerse pers en specifiek op de pers in Suriname? Dit is een moeilijke vraag om te beantwoorden, omdat er niet één globaal perssysteem is (Berkowitz, 2008, p. 107).

2.8 Persvrijheid

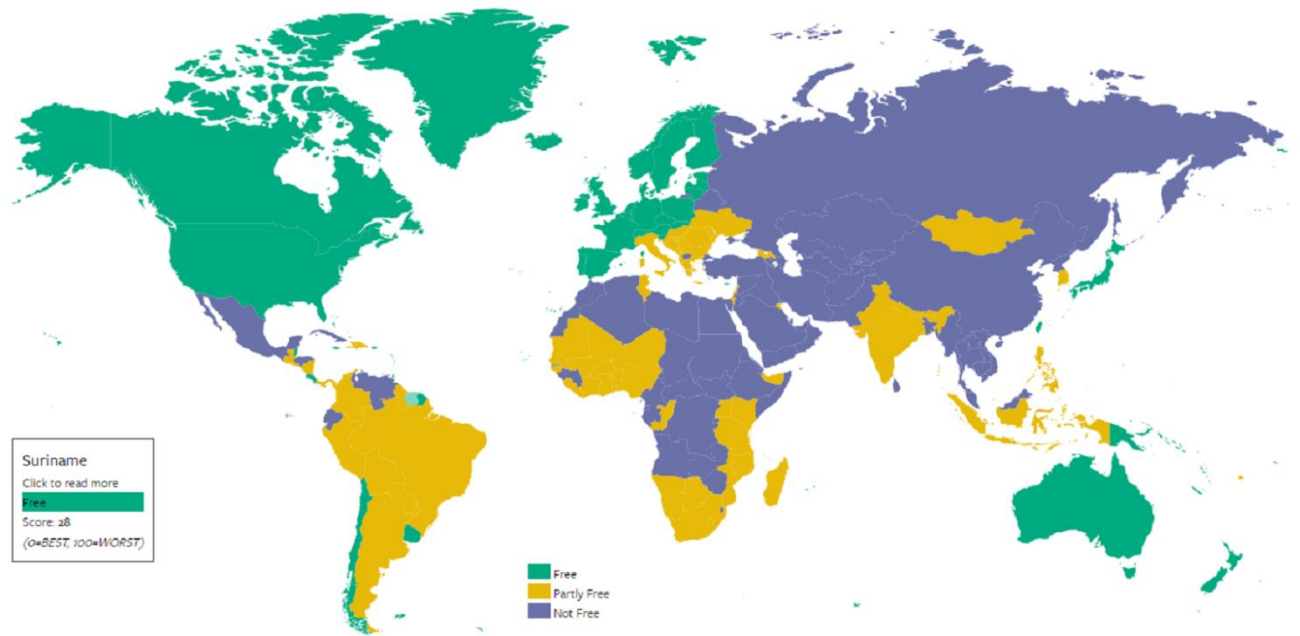
Persvrijheid bepaalt voor een groot deel hoe het nieuwsproces van journalisten verloopt. Freedom House is een organisatie die over de hele wereld de persvrijheid peilt. Freedom House beoordeelt een land als persvrij als de overheid zich niet bemoeit met de media. Er mogen dus geen regels en wetten opgenomen zijn om de media op een legale manier te kunnen intimideren. Een ander criterium is dat journalisten de informatie kunnen verkrijgen

die zij willen en staats- en privémedia naast elkaar kunnen bestaan zonder problemen. Ten slotte is een voorwaarde dat er transparantie in de organisatiestructuur van mediabedrijven is.

Freedom House verdeelt Zuid-Amerika onder in persvrij, gedeeltelijk persvrij en niet persvrij.

Zoals in figuur 1 te zien is, is er een grote verscheidenheid in persvrijheid in Zuid- Amerika.

Groen is persvrij, geel is gedeeltelijk vrij en paars is niet persvrij.

Figuur 1: Persvrijheid in de wereld (Freedom House)

Suriname, Frans Guyana, Uruguay en Chili worden door Freedom House beoordeeld als persvrij, Venezuela en Ecuador als niet persvrij. De overige landen, zoals Argentinië en Bolivia zijn gedeeltelijk persvrij.

Omdat Suriname door Freedom House als persvrij wordt beschouwd lijkt het verantwoord om het Surinaamse perssysteem te toetsen aan de beschikbare ‘westerse’ theorie.

2.9 Huidige media in Suriname

De Surinaamse pers bestaat uit zes dagbladen waarvan vier Nederlandstalig: De West, De Ware Tijd, Dagblad Suriname en Times of Suriname. Verder is er één maandelijks nieuwsmagazine: Parbode Magazine. Ook het ObsessionMagazine was een maandelijks opiniemaandblad voor Surinamers en de Surinaamse gemeenschap, maar dit blad is om financiële redenen opgeheven. Verder is er nog United. Ook dit was een nieuwsmaandblad, maar vanwege de precaire economische situatie verschijnt dit blad voorlopig slechts een keer per jaar. United richt zich voornamelijk op de ondernemerswereld. Daarnaast zijn er nog lifestyle magazines, zoals Women Manual (surigids.com).

2.10 Persvrijheid in Suriname 1980-1992

Suriname heeft een lange weg naar persvrijheid moeten afleggen. In het artikel ‘Het gebrek aan vrijheid, geld en durf’ (*De Journalist*, 1992) beschrijft Freitas het werk van de Surinaamse journalisten vanaf de jaren 80 tot 1992. Tijdens de militaire dictatuur van Bouterse (1980 tot 1988) mocht alleen *De Ware Tijd* verschijnen, een dagelijks nieuwsblad dat volledig gecontroleerd werd. Andere kranten werden in deze tijd verboden. In de eerste twee jaren na de staatsgreep legden ook de Surinaamse journalisten zichzelf censuur op, uit angst voor de militairen (Freitas, 1992). Dit was geen overbodige maatregel: - in het eerste jaar van het regiem Bouterse werden vier journalisten door het leger vermoord om hun kritische woorden. In 1988 werd door toenmalig premier Udenhout de censuur opgeheven, maar veel journalisten waren bang voor de militairen die nog steeds aanwezig waren waardoor ze niet vrijuit durfden te schrijven (p. 17).

2.11 Persvrijheid in Suriname 1992-2008

Ferrier (2008) beschrijft in zijn bijdrage aan het boek *Kranti* het opkrabbelen van de pers en andere media vanaf 1987 tot 2008. Hij beschrijft ook dat de angst onder journalisten enkele jaren door sudderde. In 1991 werd er een nieuwe wet aangenomen voor vrijheid van meningsuiting. Hierin werd beschreven dat journalisten niet mogen worden aangevallen op basis van wat zij schrijven. Vanaf 1998 voelden journalisten zich vrijer om te schrijven wat ze wilden. Toch was ook in deze tijd het Surinaamse perssysteem verre van ideaal. Maatschappelijke kwesties werden beschreven door freelancers, die zich niet verbonden aan een krant, omdat de kranten op die manier niet aansprakelijk konden worden gesteld voor de inhoud van hun artikelen (Koninck, 2008).

Ferrier (2008) is in zijn beschrijving “matig positief over de mogelijkheden dat de pers in Suriname uitgroeit tot een vrije, onafhankelijke en volwassen pers” (Ferrier in Koninck, 2008, p. 13). Zowel de nieuwe als de oude kranten hadden in 2008 last van concurrentie van andere media en in mindere mate het internet. Ferrier geeft daarbij aan dat hier een oplossing voor gevonden moet worden, willen de kranten binnen Suriname overleven. Hij ziet zelf die oplossing in het opleiden en aantrekken van professionele, onafhankelijke journalisten (p. 13). De andere auteurs van het boek *Kranti* vinden ook dat niet de persvrijheid, maar het gebrek aan vakkundige journalisten het grootste probleem is van de hedendaagse pers in Suriname. Van verdiepende analyses en hoor-en-wederhoor is te weinig sprake volgens hen. Dit komt wellicht doordat de meeste journalisten nog steeds onvoldoende journalistieke opleiding hebben genoten (Koninck, 2008, p. 237).

2.12 Persvrijheid in Suriname 2008-2015

Over de periode 2008 tot 2015 is weinig of niet gepubliceerd behoudens de scriptie van Van den Braak (2015). Volgens haar is er sedert 2008 niet veel veranderd. De overheid heeft nog steeds grote invloed op de media in Suriname, ondanks het feit dat Freedom House Suriname classificeert als persvrij.

“De overheid voeren nog steeds actieve maatregelen uit als vervolgingen, het schrappen van artikelen, het uitkopen van kritische journalisten, het stoppen van uitzendingen en het uitvoeren van intimidaties” (Van den Braak, 2015, p. 8).

Kritiek op de regering wordt flink bestraft en leidt tot het aanklagen van journalisten, intimidatie, bedreigen, manipulatie en het misgunnen van advertenties en informatie (p. 8). Om deze redenen schrijven journalisten in Suriname volgens Van den Braak nog steeds niet waar ze over zouden willen schrijven. De huidige president Desi Bouterse zou nog altijd voor angst zorgen onder de Surinaamse journalisten. Ondanks het feit dat in Artikel 19 in de grondwet staat vastgelegd: “Een ieder heeft het recht om door de drukpers of andere communicatiemiddelen zijn gedachten of gevoelens te openbaren en zijn mening te uiten, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.”

Meerdere Nederlandse kranten en nieuwsmedia hebben de afgelopen jaren negatieve artikelen over de Surinaamse pers gepubliceerd. Het NRC van 23 mei 2011 kopte: ‘Pers en Bouterse, het blijft moeizaam samen.’ De Trouw van 29 februari 2012: ‘Surinaamse journalist legt zichzelf het zwijgen op.’ NOS op 2 april 2014: ‘Nog steeds 'censuur' in Suriname’. Maar ook de Surinaamse kranten zelf zijn kritisch. StarNews in Suriname van 3 mei 2015: ‘Geen volledige belevenis persvrijheid bij mediabedrijven.’ In De West van 2 mei 2015: ‘Journalisten voelen zich niet helemaal vrij.’ Deze krantenkoppen geven een beeld van een perssysteem dat gebaat is met meer vrijheid.

De meeste onderzoeken en nieuwsberichten over de Surinaamse pers gaan over persvrijheid.

2.13 Verzamelen van informatie Surinaamse journalisten

Er wordt in Suriname weinig onderzoeksjournalistiek gedaan. De Vereniging van Journalisten (SVJ) geeft aan dat journalisten te weinig trainingen krijgen en te weinig betaald krijgen. De lage inkomsten ondermijnen het beroep (www.freedomhouse.org).

In 2008 schreef Ferrier in Kranti dat journalisten in Suriname zich voornamelijk baseren op het internet. Internet wordt volgens hem voornamelijk als bron gebruikt, voor zowel

binnenlandse als buitenlandse nieuwsberichten (Koninck, 2009, p. 225). Televisie en radio spelen een belangrijke rol in Suriname. Kranten spelen in op de belangrijke rol van televisie en radio door niet het dagelijkse nieuws te brengen, maar te proberen zich in het nieuws te verdiepen en achtergrondinformatie te geven (Koninck, 2009, p. 226).

Raghoubarsing (2004) zegt in *Media & Politiek* dat het aanbod van nieuws in Suriname is toegenomen door de komst van het internet. Hij beschrijft dat journalisten voornamelijk het internet gebruiken om informatie te verzamelen en dat andere bronnen beperkt worden gebruikt. Het persoonlijke contact tijdens een face-to-face gesprek is beduidend geslonken. Journalisten voeren voornamelijk gesprekken met bronnen via het internet (Menke, 2004).

2.14 Objectiviteit Surinaamse journalisten

Door het veelvuldige gebruik van het internet en de concurrentie van andere nieuwsmedia, voelen journalisten in Suriname een hogere werkdruk (Koninck, 2008, p. 228). Het internet zorgt er namelijk voor dat nieuws snel gepubliceerd kan worden, waardoor journalisten de druk ervaren om dit ook zo snel mogelijk te doen voordat de concurrent hen voor is. De hoge werkdruk zou ervoor kunnen zorgen dat journalisten nieuws van andere media sneller overnemen, zonder de informatie te checken (McManus (2009), Davies (2009) & Buijs (2008)). Echter, professionele journalisten, die hun feiten checken, zijn een belangrijke voorwaarde voor een objectief en geloofwaardig perssysteem.

2.15 Korte samenvatting literatuur

De uiteenzetting van de wetenschappelijke literatuur is breed begonnen met een toelichting op de kerntaken van de journalist en het nieuwsproces. Vervolgens werd ingegaan op het feit dat journalisten via traditionele en nieuwe manieren aan hun informatie komen, daarna werd bediscussieerd of journalisten objectief kunnen zijn en bleken bronnen een zeer belangrijke rol te hebben binnen het nieuwsproces. In de paragraaf die volgde is duidelijk geworden dat persbureaus een grote invloed hebben op de totstandkoming van nieuws en dat journalist en bron strijden om de macht. Ook is aan het licht gekomen dat journalisten niet altijd de feiten checken.

Vervolgens is de journalistiek in Suriname omschreven. Er is ingegaan op de persvrijheid in Suriname van 1980 tot op heden en daarna werden de huidige kranten en nieuwsbladen in Suriname uitgelicht. Ten slotte is duidelijk geworden uit de bestaande literatuur dat Surinaamse journalisten hun informatie voornamelijk verzamelen op basis van het internet en dat door de opkomst van het internet en de bijkomstige werkdruk en concurrentie zij niet

altijd in de gelegenheid zijn om hun feiten te checken. Op basis van deze theorie worden in de volgende paragraaf zes hypothesen opgesteld.

2.16 Hypothesen

De hiernavolgende hypothesen geven mijn verwachtingen weer op basis van de eerder beschreven theorie en achtergrondinformatie voor de journalistiek in Suriname.

1: Hoe verzamelen Surinaamse journalisten hun informatie in de ontdekkingsfase en de vergaringsfase?

De belangrijkste manieren om informatie in te winnen zijn nieuwe manieren waarbij het internet betrokken is, zoals sociale media, internet-zoeksessies en publicaties in andere media (Hermida, 2013; Koninck, 2008; Tylor, 2015; Vis, 2012). Door de opkomst van het internet vergaren de meeste journalisten informatie via het web (Anderson, 2010; Graves, 2015). Ook tijdens mijn verblijf in Suriname merkte ik dat Surinaamse journalisten veelvuldig gebruik maken van sociale media en online media.

Hypothese 1: Publicaties in andere media, sociale media en internet-zoeksessies zijn de belangrijkste manieren om aan informatie te komen. Dit geldt voor de ontdekkingsfase en de vergaringsfase.

2: Wie neemt het initiatief in de ontdekkingsfase en de vergaringsfase?

Ik verwacht, anders dan Reich in 2009 aangaf, dat Surinaamse journalisten in de ontdekkingsfase voornamelijk hun informatie verzamelen op basis van publicaties in andere media. Een publicatie in een ander medium ziet Reich als initiatief van de bron, aangezien de bron, oftewel de informatie in een ander medium, de aanleiding was voor het artikel. Een internet-zoeksessie ziet Reich als initiatief van de journalist, omdat de journalist het initiatief neemt om te zoeken naar informatie op het web. Ik verwacht daarom dat de journalist het initiatief neemt in de uitwerkingsfase aangezien ik denk dat de journalist zich dan baseert op een internet/sociale media-zoeksessie.

Hypothese 2: De bron neemt het initiatief in de ontdekkingsfase en de journalist neemt het initiatief in de vergaringsfase.

3: In hoeverre zijn woordvoerders en pr-medewerkers bij het artikel betrokken?

De invloed van woordvoerders en pr-medewerkers is groot (Van Vree en Prenger, 2004). Uit het onderzoek van Reich (2009) kwam naar voren dat bij 41 procent van de nieuwsberichten een woordvoerder of pr-medewerker is betrokken. Ik denk dat de invloed van pr-medewerkers

en woordvoerders in Suriname groot is, maar minder dan 41 procent aangezien in dit onderzoek achtergrondartikelen worden onderzocht en woordvoerders en pr-medewerkers waarschijnlijk minder goed kunnen inspelen op deze artikelen dan op nieuwsberichten (Scholten & Ruigrok, 2009).

Hypothese 3: Bij minder dan twee vijfde (41 procent) van de artikelen is een woordvoerder of pr-medewerker betrokken.

4: Welk type menselijke nieuwsbronnen (laag, medium, hooggeplaatst) gebruiken Surinaamse journalisten in de ontdekkingsfase en de vergaringsfase? Wie vertrouwen journalisten eerder?

Veel onderzoeken wijzen uit dat journalisten voornamelijk gebruik maken van hooggeplaatste bronnen (Berkowitz, 2008; Carlson, 2009; Davis, 2000). Andere onderzoeken wijzen uit dat journalisten juist ook veel gebruik maken van burgerbronnen door de digitalisering (Fenton, 2010 en Kleemans et al, 2015). Surinaamse journalisten vertrouwen hooggeplaatste bronnen niet altijd, omdat ze bang zijn dat deze bronnen corrupt zijn (Koninck, 2008). Het is mij echter niet duidelijk hoe groot de angst voor de overheid in Suriname is en hoe onafhankelijk journalisten en nieuwsmedia kunnen zijn. Volgens Free House is Suriname persvrij, maar andere onderzoeken wijzen het tegengestelde uit (Koninck, 2008, Braak, 2015). Uit mijn literatuuroverzicht is niet duidelijk geworden of journalisten op dit moment vrij zijn om te publiceren wat ze willen publiceren, omdat er weinig actuele informatie beschikbaar is. Wellicht gebruiken Surinaamse journalisten meer laaggeplaatste bronnen, omdat zij institutionele bronnen niet vertrouwen.

Hypothese 4: Surinaamse journalisten benaderen zowel hooggeplaatste als medium en laaggeplaatste bronnen, maar naar verwachting meer laaggeplaatste bronnen voor hun artikelen.

5: Hoeveel menselijke bronnen gebruiken Surinaamse journalisten gemiddeld per nieuwsartikel?

Uit het onderzoek van Reich (2009) komt naar voren dat journalisten gemiddeld 2,62 bronnen gebruiken per nieuwsbericht. Volgens Ferrier (2008) zijn Surinaamse journalisten niet goed geschoold en checken zij om die reden hun feiten niet en gebruiken ze maar weinig bronnen. Ze zouden berichten van andere media klakkeloos overnemen (Bijnen, 1996; Koninck, 2008).

Hypothese 5: Journalisten in Suriname gebruiken minder dan 2.62 bronnen per artikel.

6: Checken Surinaamse journalisten de informatie van derden en hun bronnenmateriaal?

Uit het onderzoek van Diekerhof en Bakker (2012) blijkt dat journalisten wel aangeven dat ze bronnen verifiëren, maar dat in de praktijk niet doen. Volgens Gans (1999) checken zij hun bronnen niet door de hoge werkdruk en leggen zij de verantwoordelijkheid voor betrouwbare informatie bij de bron. Ze beoordelen een bron als betrouwbaar als zij de bron vertrouwen (Reich, 2009). Ook Surinaamse journalisten voelen een hogere werkdruk (Koninck, 2008, p. 288). De hoge werkdruk zou ervoor kunnen zorgen dat zij andere media snel overnemen zonder de informatie te checken.

Hypothese 6: De via verschillende bronnen verkregen informatie is niet of nauwelijks gecheckt door de journalist.

Hoofdstuk 3. Onderzoeksubject en methode

Dit hoofdstuk beschrijft het onderzoeksubject en de onderzoeksdomeinen en licht de methode die gebruikt wordt voor deze scriptie toe.

3.1 Surinaamse journalisten als onderzoeksobject: opleiding en leeftijd

Voor dit onderzoek zijn veertien Surinaamse journalisten geïnterviewd, acht mannen en zes vrouwen. Vier journalisten hebben geen opleiding genoten, vier hebben een universitaire master afgerond in respectievelijk: journalistiek, economie, politicologie en communicatie en informatiewetenschappen. Drie journalisten hebben een HBO-opleiding genoten in journalistiek. Eén journalist heeft een bachelor culturele antropologie gedaan, één journalist heeft de schrijversvakschool opleiding gedaan in Paramaribo en één journalist heeft de opleiding Hoger Kunst- en Cultuuronderwijs afgerond. De helft van de journalisten (zeven) is ouder dan 40 jaar. Drie journalisten zijn onder de 25 jaar en vier zitten in de leeftijdscategorie tussen de 25 en 40 jaar.

Naast deze achtergrondstatistieken is het belangrijk om te kijken hoe de dataset is opgebouwd. Op deze manier wordt een goed beeld gevormd van de journalisten en bijbehorende interviews alvorens uitspraken worden gedaan over de resultaten. De eerste drie vragen van de interviews geven belangrijke informatie weer over wat de werksituatie is van de journalist en de lengte van de artikelen. De vragen een tot en met drie luiden als volgt:

- 1) Voor welke krant/blad is dit artikel geschreven?
- 2) Vaste redactie of freelancer?
- 3) Heeft het artikel meer of minder dan 300 woorden?

Blad	Aantal artikelen	Vaste redactie	Freelancer	Meer dan 300 woorden	Minder dan 300 woorden
Parbode Magazine	94	50	44	75	19
De Ware Tijd	34	23	11	33	1
Een ander medium	10	1	9	9	1
Totaal	138	74	64	117	21

Figuur 2: Kerncijfers journalisten en het bijbehorende medium

3.2 Parbode Magazine als onderzoeksdomein

Zoals Figuur 2 aantoont, werken de meeste geïnterviewde journalisten voor Parbode Magazine. Parbode Magazine is het enige ‘kritische’ opinieblad in Suriname en heeft haar redactiekantoor gevestigd in Paramaribo. Het blad is opgericht in 2006 en komt één keer in de maand uit. De oplage is 5000 exemplaren per maand en het blad wordt verkocht in Suriname, Nederland en de Nederlandse Antillen. De redactie werkt onafhankelijk van politiek, godsdienst, adverteerders en de uitgever. Jarenlang was de hoofdredacteur de Nederlander Armand Snijders, maar per 4 april 2016 is de Surinaamse Julian Neijhorst de nieuwe hoofdredacteur. Naast de hoofdredacteur zijn er twee vaste medewerkers en wordt de redactie versterkt door freelancers en stagiaires. De redacteurs zijn allemaal verantwoordelijk voor de verschillende rubrieken. Deze rubrieken zijn onder andere: columns en essays, reportages en achtergrondverhalen, interviews, opinie en analyse artikelen en culturele verhalen. Er worden in het blad gevoelige politieke onderwerpen besproken. De redacteurs zijn kritisch en schromen niet om hun mening te geven. Dit heeft meerdere malen geleid tot moeilijkheden (Koninck, 2008, p. 233). Zo zijn verscheidene journalisten bedreigd of voor de rechter gesleept volgens verschillende media in Suriname, zoals Dagblad de West, SR Nieuws en ObsessionMagazine.

3.3 De Ware Tijd als onderzoeksdomein

Naast Parbode Magazine werkt een ander groot deel van de geïnterviewde journalisten bij De Ware Tijd. De Ware Tijd is een ochtendkrant die dagelijks verschijnt in Suriname. De krant werd opgericht in 1957. De krant heeft een oplage van ongeveer 25000 exemplaren en staat onder leiding van hoofdredacteur Iwan Brave. In Nederland verschijnt sinds begin 2005 ook een weekeditie van De Ware Tijd. Hierin wordt het belangrijkste Surinaamse nieuws geselecteerd van de gehele week, gebaseerd op berichten die eerder zijn verschenen in de dagelijkse krant. De krant bevat dagelijks andere bijlagen, zo bevat de zaterdageditie de bijlage Literair, waarin geschreven wordt over literatuur. Tot 2005 bracht De Ware Tijd ook het opinieblad Paramaribo Post uit. Dit is echter om financiële redenen opgeheven (www.dwtonline.com).

3.4 Methode van Reich gebruikt als basis voor het onderzoek

Om journalisten en het nieuwsproces te onderzoeken in Suriname wordt gebruik gemaakt van de methode van Zvi Reich. Zvi Reich ontwikkelde een methode om inzicht te krijgen in hoe nieuws tot stand komt met behulp van reconstructie-interviews. Hij paste zijn methode toe op journalisten werkzaam bij een Israëliisch dagblad. Bij deze methode wordt niet gekeken naar

het eindproduct, maar naar het nieuwsproces (denk- en werkproces) van journalisten. De type bronnen, het verifiëren van bronnen en de invloed van pers- en communicatiebureaus komen aan bod. Zo wordt duidelijk welke stappen de journalist heeft genomen om tot zijn nieuwsartikel te komen. Er is voor deze methode gekozen, omdat door middel van reconstructie-interviews een volledig beeld van het journalistieke nieuwsproces binnen een nieuwsorganisatie verkregen wordt. Hierbij richt dit onderzoek zich nadrukkelijk op brongebruik van Surinaamse journalisten, omdat uit de literatuur naar voren komt dat Surinaamse journalisten hun bronnen niet goed checken en andere bronnen gebruiken dan westerse journalisten (Koninck, 2008). Zo is er in tegenstelling tot veel westerse landen, in Suriname geen persbureau waar journalisten hun nieuwsideeën vandaan kunnen halen. In de enquête komt ook aan bod welke afwegingen journalisten maken om bepaalde bronnen te gebruiken. De afwegingen die Surinaamse journalisten maken in het kiezen of checken van bronnen geven een volledig beeld van hoe een eindproduct tot stand komt.

Reich (2009) stelt dat met zijn methode de beperkingen van interviews te voorkomen zijn, zoals: sociaal wenselijke antwoorden, een eenzijdig beeld creëren en niet mee willen werken, omdat journalisten huiverig zijn om open en eerlijk te zijn in interviews. Hij betoogt dat door middel van reconstructie-interviews dit voorkomen wordt. Journalisten blijven namelijk anoniem en er wordt een scherm tussen onderzoeker en journalist geplaatst, zodat de journalist vrijuit kan praten zonder dat de interviewer komt te weten over welk artikel het gaat. Ook blijven de onderzoeksobjecten anoniem, dat wil zeggen de artikelen die worden besproken. Bovendien is de invloed van de interviewer beperkt door de vooraf opgestelde enquête. In de enquête komen twee aspecten van het nieuwsproces aan bod: nieuwsbronnen en hoe journalisten informatie verzamelen. In dit onderzoek wordt de enquête van Blansjaar (2014) gebruikt die de enquête van Reich heeft vertaald in het Nederlands en een aantal aanpassingen heeft gedaan. De aanpassingen in de enquête van Reich zijn gedaan om de lijst te laten aansluiten op de journalistiek in Suriname, maar verder worden de interviews op dezelfde manier afgenomen als in de methode van Reich. Deze aanpassingen zijn tot stand gekomen door een aantal proef-interviews met de Surinaamse hoofdredacteur van het opinieblad *Parbode*.

Reich vult zijn kwantitatieve enquête aan met kwalitatieve interviews. In dit onderzoek wordt echter alleen de gesloten kwantitatieve enquête gebruikt. Dit houdt in dat tijdens het invullen van de enquête de interviewer tegenover de journalist zit en de journalist zelf één van de tien (door de interviewer geselecteerde) nieuwsartikelen kiest om de vragenlijst over in te vullen.

Omdat de journalist zelf de volgorde van de artikelen bepaalt, weet de interviewer niet over welk item de journalist de vragen in de enquête beantwoordt. Aan de hand van de enquête wordt de totstandkoming van het nieuwsbericht als gevolg van de acties van de desbetreffende journalist stap voor stap gereconstrueerd.

Voordat de reconstructie-interviews worden afgenomen, is er een sample gemaakt van tien geschreven (achtergrond) artikelen per journalist. Er is voor tien artikelen gekozen in plaats van de vijftien artikelen, omdat dit onderzoek zich voornamelijk richt op achtergrondartikelen binnen een periode van vier maanden. Tijdens mijn verblijf in Suriname kwam naar voren dat veel journalisten geen vijftien artikelen publiceerden binnen drie maanden: de periode die Zvi Reich hanteert (Reich, 2009). De periode van drie maanden is in dit onderzoek verlengd met een maand, zodat iedere journalist in ieder geval in deze periode tien achtergrondartikelen heeft geschreven. Bij Parbode Magazine worden tien artikelen geselecteerd uit de vier maandbladen maart, april, mei en juni, omdat één maandblad niet voldoende artikelen bevat. Ook voor journalisten werkzaam bij de De Ware Tijd worden tien artikelen geselecteerd uit dezelfde periode van vier maanden. Deze artikelen worden geselecteerd uit de rubrieken: Suriname kort, column en essay, reportage en achtergrondverhalen, interview, opinie & analyse. De rubriek ‘cultuur’ wordt buiten beschouwing gelaten, omdat dit voornamelijk recensies zijn van films, boeken, voorstellingen etc.

Hoofdstuk 4. Resultaten

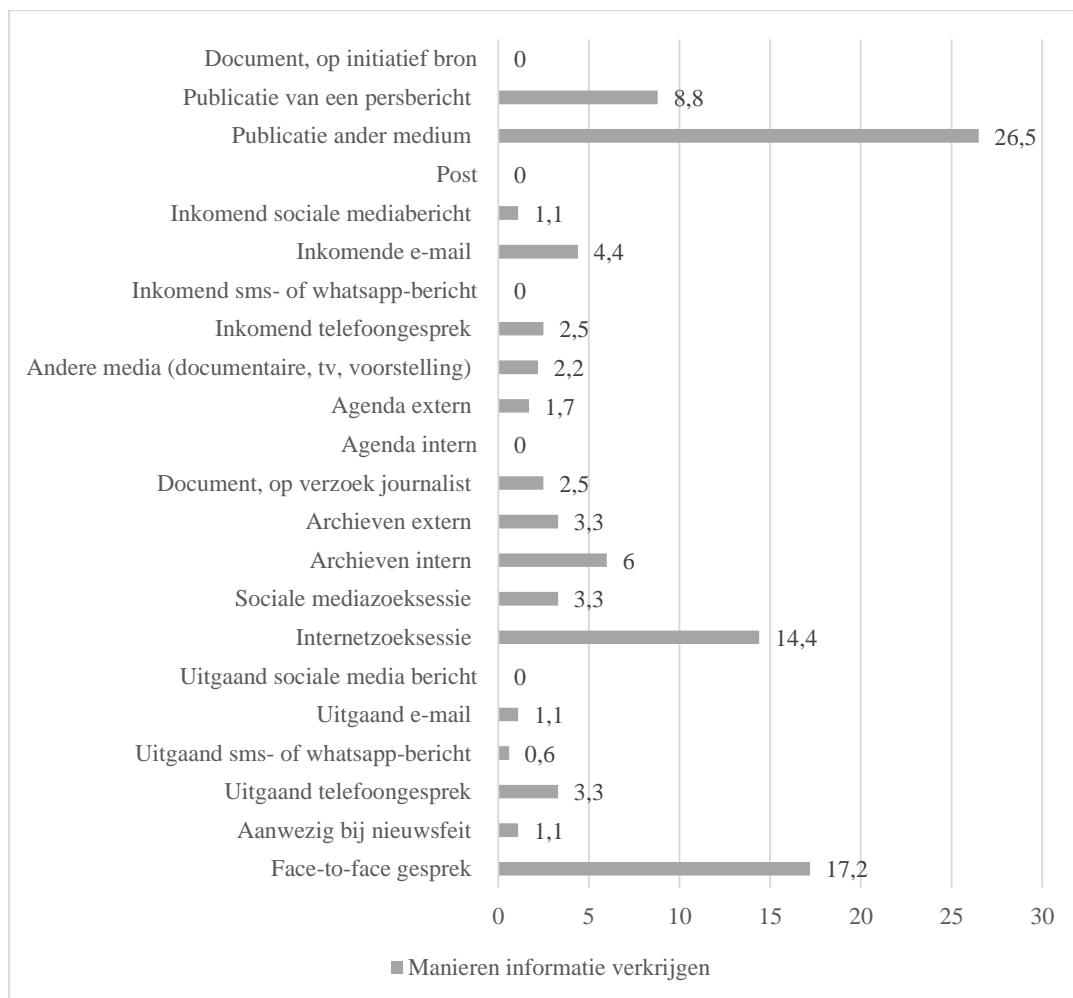
Terug refererend aan de eerder geïntroduceerde vragen en hypothesen in hoofdstuk 2, volgen in dit hoofdstuk de resultaten op grond van de gestelde hypothesen.

1: Hoe verzamelen Surinaamse journalisten hun informatie in de ontdekkingsfase en de vergaringsfase?

Hypothese 1: Zowel voor de ontdekkingsfase als de vergaringsfase geldt dat de belangrijkste manier om aan informatie te komen voor een artikel, een publicatie is van een artikel in een ander medium

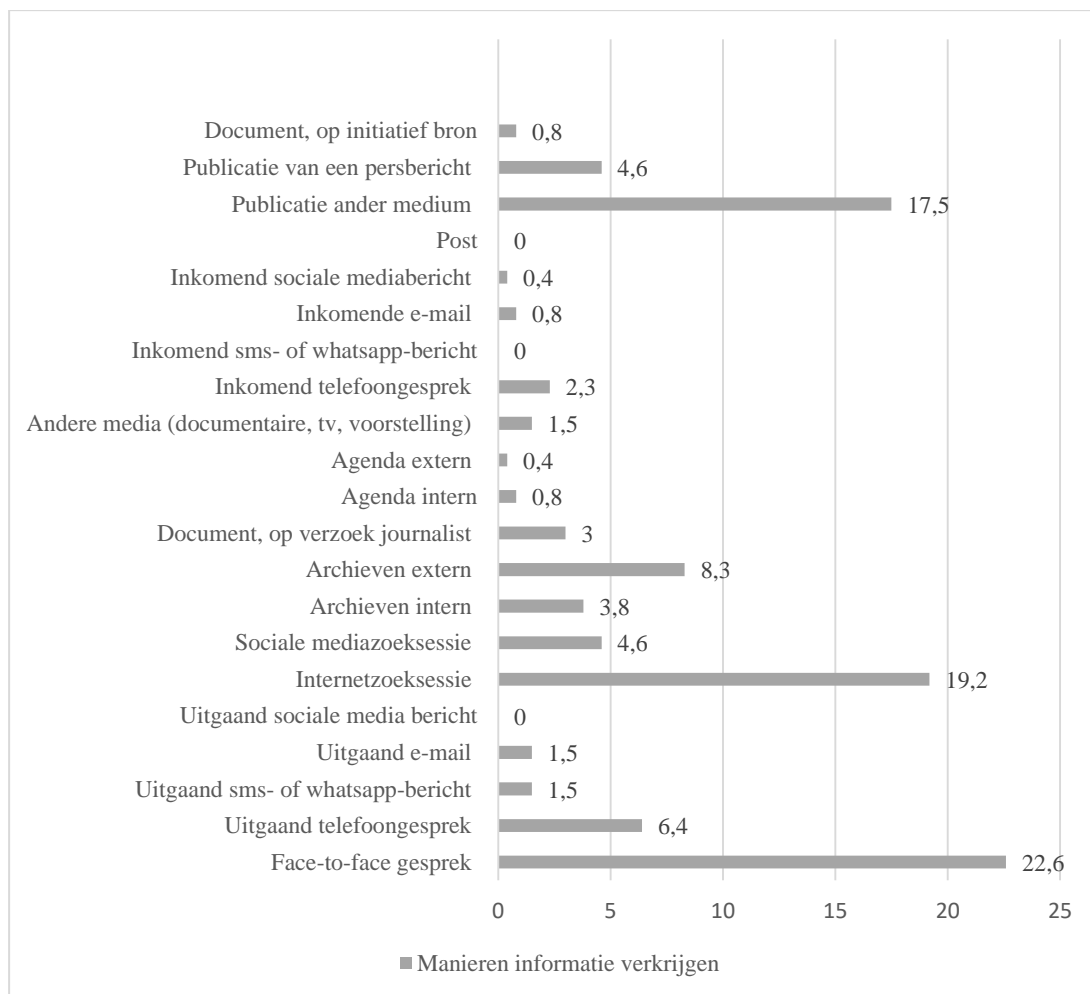
Uit onderzoeken van Hermida (2013), Koninck (2008), Tylor (2015) en Vis (2012) komt naar voren dat de belangrijkste manieren om informatie in te winnen nieuwe manieren zijn waarbij het internet betrokken is, zoals sociale media, internet-zoeksessies en publicaties in andere media.

In Figuur 3 is te zien dat Surinaamse journalisten in de ontdekkingsfase hun informatie voornamelijk verkrijgen door middel van een publicatie in een ander medium (26,5 procent). Opvallend is dat ook face-to-face gesprekken een veelgebruikte manier zijn om aan informatie te komen (17,2 procent). Een andere belangrijke inspiratiebron voor journalisten is een internet-zoeksessie. Voor 14,4 procent van de artikelen is dit de manier hoe Surinaamse journalisten aan hun informatie komen. Op grond van deze resultaten wordt de bovengenoemde hypothese wat betreft de ontdekkingsfase bevestigd.

*Figuur 3: Manieren om informatie te verkrijgen in de ontdekkingsfase in procenten (182 antwoorden) * Meerdere opties zijn mogelijk*

In Figuur 4 is te zien dat ook voor de uitwerkingsfase een face-to face gesprek de belangrijkste manier is om aan informatie te komen. Het is zelfs de meest gebruikte manier. Dit is in strijd met de gestelde hypothese. Niet een publicatie in een ander medium wordt het meeste gebruikt door journalisten om aan informatie te komen, maar een face-to-face gesprek. Dit is opvallend aangezien deze percentages veel hoger liggen dan de percentages in de masterscriptie van Blansjaar (2014) waar ANP journalisten maar in 5,8 procent van de gevallen face-to-face gesprekken aangaan in de ontdekkingsfase en 5 procent in de vergaringsfase.

*Figuur 4: Manieren om informatie te verkrijgen in de vergaringsfase, in procenten (266 antwoorden). * Meerdere opties zijn mogelijk*

De conclusie van Menke (2004) dat Surinaamse journalisten vooral met bronnen in contact komen via het internet gaat dus niet helemaal op, maar wel voor een gedeelte; 19,2 procent van de artikelen in de uitwerkingsfase is gebaseerd op een internet-zoeksessie en 17,5 procent van de artikelen in de uitwerkingsfase baseren zich op publicaties in andere media. Oftewel, het internet en publicaties van andere media fungeren als belangrijkste bronnen om informatie te verkrijgen naast face-to-face gesprekken. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat journalisten werkzaam bij een maandblad waar voornamelijk achtergrondartikelen worden geschreven, meer tijd hebben om face-to-face gesprekken te voeren dan journalisten die kortere verhalen schrijven voor een dagelijks nieuwsblad (Scholten & Ruigrok, 2009). Parbode Magazine verschijnt immers eens per maand. De Ware Tijd is weliswaar een dagblad, maar in dit onderzoek zijn voornamelijk achtergrondartikelen onderzocht, waar de journalisten langer de tijd voor krijgen.

In de ontdekkingsfase is maar 8,8 procent van de artikelen gebaseerd op een persbericht en in de vergaringsfase slechts 4,6 procent. Dit komt overeen met het feit dat Suriname geen persbureau heeft en persberichten waarschijnlijk vanuit bedrijven zelf zijn verstuurd.

2: Wie neemt het initiatief in de ontdekkingsfase en de vergaringsfase?

Hypothese 2: De bron neemt het initiatief in de ontdekkingsfase en de journalist neemt het initiatief in de vergaringsfase.

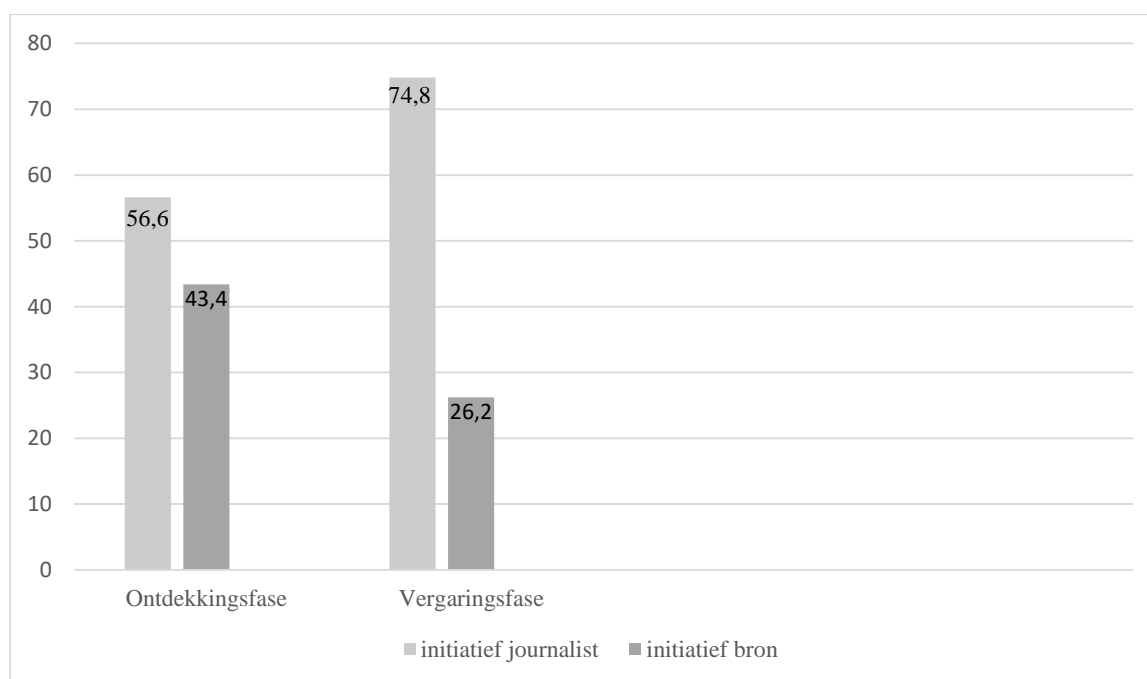
Reich (2009) onderzoekt of juist de journalist of de bron het initiatief neemt om het onderwerp van een artikel te bepalen. Dit onderzoekt hij door de manieren om informatie te vergaren onder te verdelen in ‘initiatief journalist’ en ‘initiatief bron’. Zoals in Figuur 5 te zien is heeft hij de verschillende manieren onderverdeeld in twee categorieën. De journalist kan aangeven welke manier hij of zij gebruikt heeft en vervolgens zijn de antwoorden geclusterd onder ‘initiatief bron’ en ‘initiatief journalist’.

Initiatief journalist	Initiatief bron
Face-to-face gesprek	Inkomend telefoongesprek
Aanwezig bij nieuwsfeit	Inkomend sms- of whatsapp-bericht
Uitgaand telefoongesprek	Inkomende e-mail
Uitgaand sms- of whatsapp-bericht	Inkomend sociale mediabericht
Uitgaand e-mail	Post
Uitgaand sociale media bericht	Publicatie ander medium
Internet-zoeksessie	Publicatie van een persbericht
Sociale media-zoeksessie	Document, op initiatief bron
Archieven intern	
Archieven extern	
Document, op verzoek journalist	
Agenda intern	
Agenda extern	

Andere media (documentaire, tv, voorstelling)	
N.v.t.	

Figuur 5: Verschillende initiatieven voor de journalist en bron (Blansjaar, 2014, p. 31- 32)

Figuur 6 laat zien dat in de ontdekkingsfase de Surinaamse journalist in het merendeel van de artikelen het initiatief neemt (56,6 procent) en dat geldt ook voor de vergaringsfase, maar dan in nog grotere mate (74,8 procent). De tweede hypothese wordt hiermee deels bevestigd, aangezien voor de vergaringsfase duidelijk is dat de journalist het initiatief neemt. Voor wat betreft de ontdekkingsfase wordt de hypothese echter niet bevestigd, aangezien meer dan de helft van de initiatieven bij de journalist vandaan komen, in tegenstelling tot de verwachting dat het initiatief bij de bron ligt. De journalist neemt niet enkel in de vergaringsfase het initiatief, maar ook in de ontdekkingsfase.

Figuur 6: Initiatief journalist en bron ontdekkingsfase in procenten

In het onderzoek van Reich (2009) naar Israëlische dagbladjournalisten liggen deze percentages lager, met in de ontdekkingsfase 30 procent van de nieuwsberichten vanuit het initiatief van de journalist en in de vergaringsfase 70 procent van de nieuwsberichten vanuit het initiatief van de journalist (p.50).

Het is dus vooral opvallend dat de Surinaamse journalist aanzienlijk vaker het initiatief neemt in de ontdekkingsfase dan verwacht. Dit is het geval, omdat Surinaamse journalisten zich in 14,4 procent van de gevallen baseren op een internet-zoeksessie, hetgeen door Reich als het initiatief van de journalist wordt aangemerkt. Ook geven journalisten aan veel face-to-face gesprekken te voeren in de ontdekkingsfase (17,2 procent). Deze manieren om aan informatie te komen worden vaker gebruikt dan verwacht.

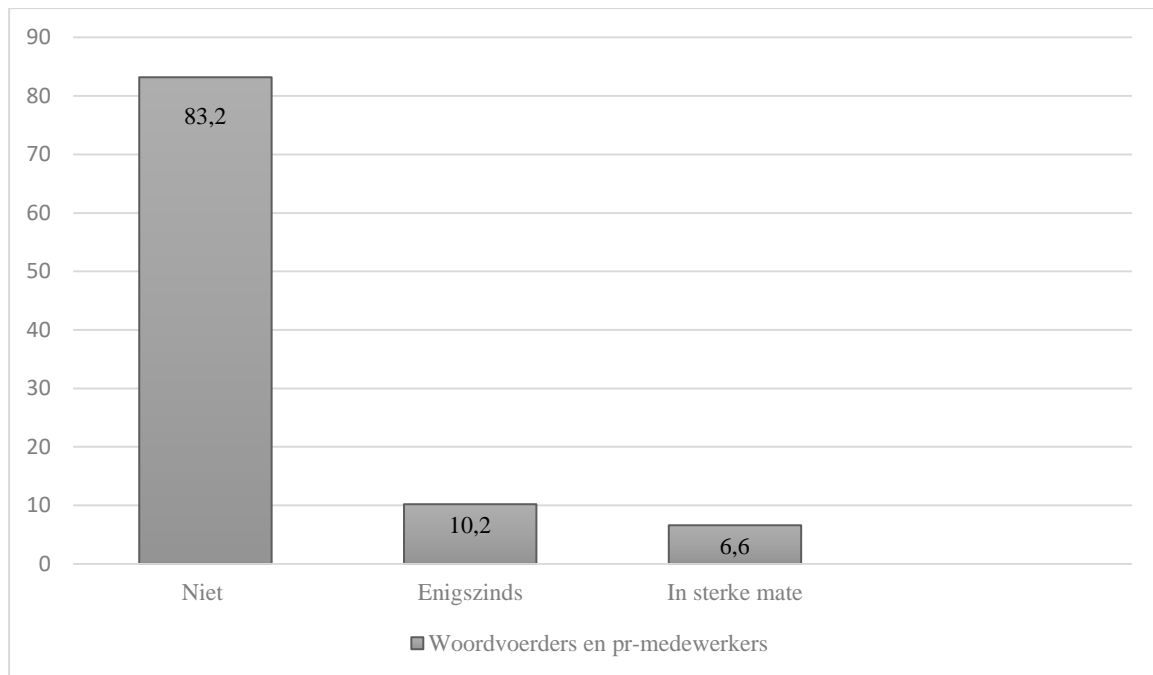
Hierbij moet worden vermeld dat een publicatie in een ander medium gerekend wordt als initiatief bron. Surinaamse journalisten zijn het hier niet altijd mee eens, omdat zij aangeven dat ze zelf bepalen wat ze uit een nieuwsbericht halen en in hun eigen artikel zetten. Wat hun betreft kan dat gezien worden als initiatief journalist. Hier valt iets voor te zeggen, maar deze tweede deelvraag wordt beantwoord vanuit de methode van Reich, oftewel een publicatie in een ander medium wordt in deze analyse gezien als initiatief bron.

3: In hoeverre zijn woordvoerders en pr-medewerkers bij het artikel betrokken?

Hypothese 3: Bij minder dan twee vijfde van de artikelen is een woordvoerder of pr-medewerker betrokken.

De invloed van woordvoerders en pr-medewerkers is in de afgelopen jaren erg gestegen constateert Reich (2009). Uit zijn onderzoek komt naar voren dat bij 41 procent van de nieuwsberichten een woordvoerder of pr-medewerker ‘enigszins’ of ‘in sterke mate’ betrokken is geweest (p. 86).

Bij 16,8 procent (23 artikelen) van de artikelen van Surinaamse journalisten is een woordvoerder of pr-medewerker betrokken. De hypothese wordt dus bevestigd dat bij minder dan twee vijfde van de artikelen een woordvoerder of pr-medewerker betrokken is en dit percentage ligt ook een stuk lager dan bij Reich (2009) het geval is. Journalisten geven aan dat bij 10,2 procent van de artikelen (veertien artikelen) ‘enigszins’ een woordvoerder of pr-medewerker is betrokken. Bij 6,6 procent van de artikelen (negen artikelen) zijn ‘in sterke mate’ woordvoerders of pr-medewerkers betrokken. Echter bij het overgrootste deel van de artikelen, 83,2 procent, is geen woordvoerder of pr-medewerker betrokken.

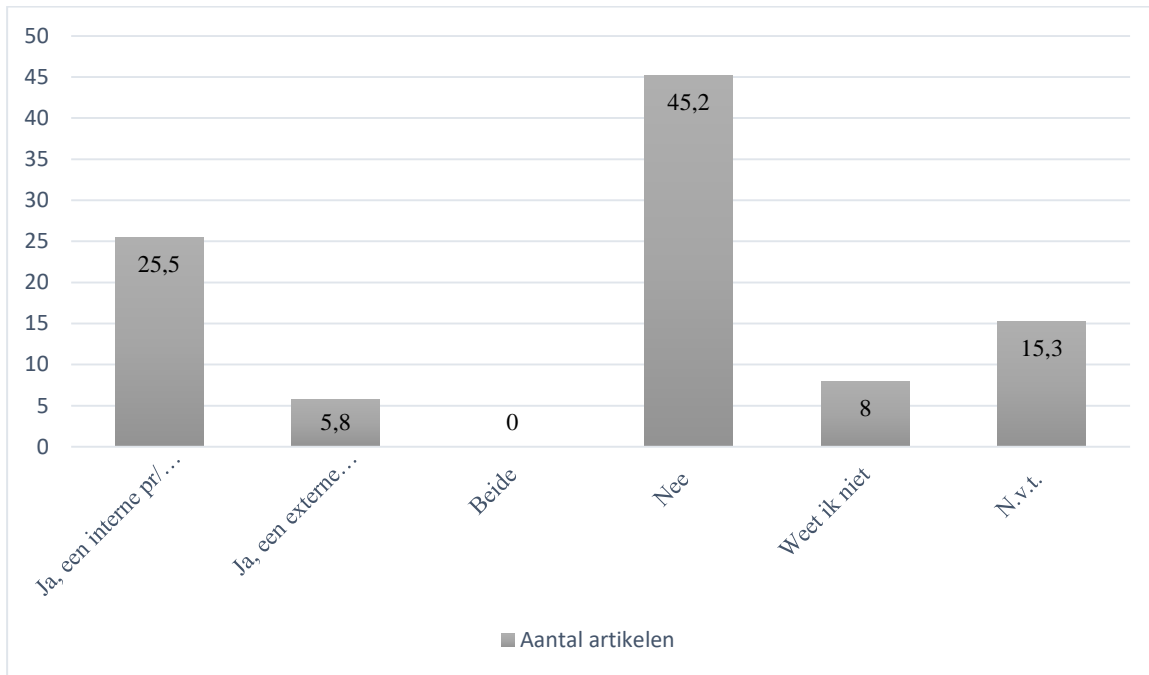
Figuur 6: Aantal artikelen woordvoerders en pr-medewerkers in procenten (137 artikelen)

Om een beeld te krijgen wat de betrokkenheid van de woordvoerders en pr-medewerkers inhoudt, is de journalisten gevraagd om aan te geven wat ze bedoelen met betrokkenheid. Voor vijftien artikelen betekent dat dat pr-medewerkers en woordvoerders het grootste deel van de nieuwsgaring verzorgden. Ze geven informatie waardoor de journalist het nieuwsfeit ontdekte en leveren tekst die de journalist vervolgens gebruikt. Voor zes artikelen verzorgt de woordvoerder of pr-medewerker het grootste deel van de nieuwsgaring en helpt met het coördineren en uitzetten van het artikel.

Woordvoerders en pr-medewerkers hebben dus weinig te maken met de artikelen van Surinaamse journalisten. Opvallend is dat de artikelen waarbij wel een pr-medewerker of woordvoerder betrokken is, zij de gehele nieuwsgaring van het artikel verzorgen. Bij Reich (2009) blijkt het bijna nooit het geval dat de nieuwsgaring geheel door woordvoerders en pr-medewerkers wordt gedaan.

Wellicht hebben veel bedrijven in Suriname geen woordvoerders en pr-medewerkers in dienst. Dit is in kaart gebracht door de journalist te vragen of de bron een pr-medewerker of woordvoerder in dienst heeft. Zoals in Figuur 7 te zien is, wordt bij 25,5 procent (35 artikelen) van de artikelen aangegeven dat de bron een interne pr/ communicatieafdeling heeft. Bij 5,8 procent (acht artikelen) wordt aangegeven dat de bron of organisatie waar hij of zij aan verbonden is een externe pr/communicatieafdeling heeft. Bij 45,2 procent van de artikelen wordt aangegeven dat de bron of de organisatie waar hij of zij aan verbonden is geen

pr/communicatieafdeling heeft. Wellicht is de reden hiervan dat voor de artikelen voornamelijk laag geplaatste bronnen worden geraadpleegd die niet in een bedrijf werkzaam zijn waar een pr/communicatieafdeling aanwezig is. Voor 21 artikelen wordt aangegeven dat de vraag niet van toepassing is, omdat de journalist bijvoorbeeld geen bron heeft gesproken of zelf getuige van het nieuwsfeit is geweest.

Figuur 7: Heeft de bron (of organisatie waaraan hij/zij verbonden is) een pr-medewerker of woordvoerder in dienst? In procenten (137 artikelen)

Over het algemeen zijn er dus verschillende verklaringen te geven voor het feit dat aan de verwachting van minder dan twee vijfde van betrokkenheid van pr-medewerkers wordt voldaan.

4: Welk type menselijke nieuwsbronnen (laag, medium, hooggeplaatst) gebruiken Surinaamse journalisten in de ontdekkingsfase en de vergaringsfase? Wie vertrouwen journalisten eerder?

Hypothese 4: Surinaamse journalisten benaderen zowel hooggeplaatste als medium en laaggeplaatste bronnen, maar naar verwachting meer laaggeplaatste bronnen voor hun artikelen.

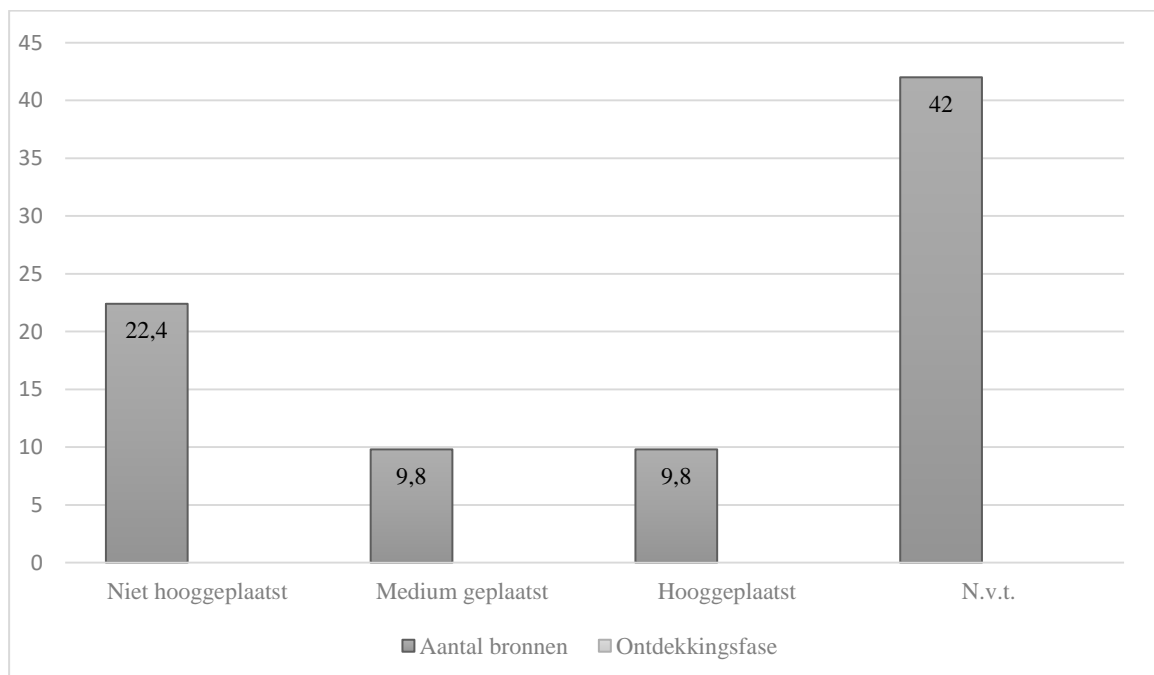
Enkele onderzoeken (Berkowitz, 2008; Carlson, 2009; Davis, 2000) wijzen uit dat journalisten voornamelijk hooggeplaatste bronnen gebruiken, andere onderzoeken (Fenton,

2010 en Kleemans et al, 2015) laten juist zien dat er een verschuiving plaats vindt van hooggeplaatste bronnen naar burgerbronnen.

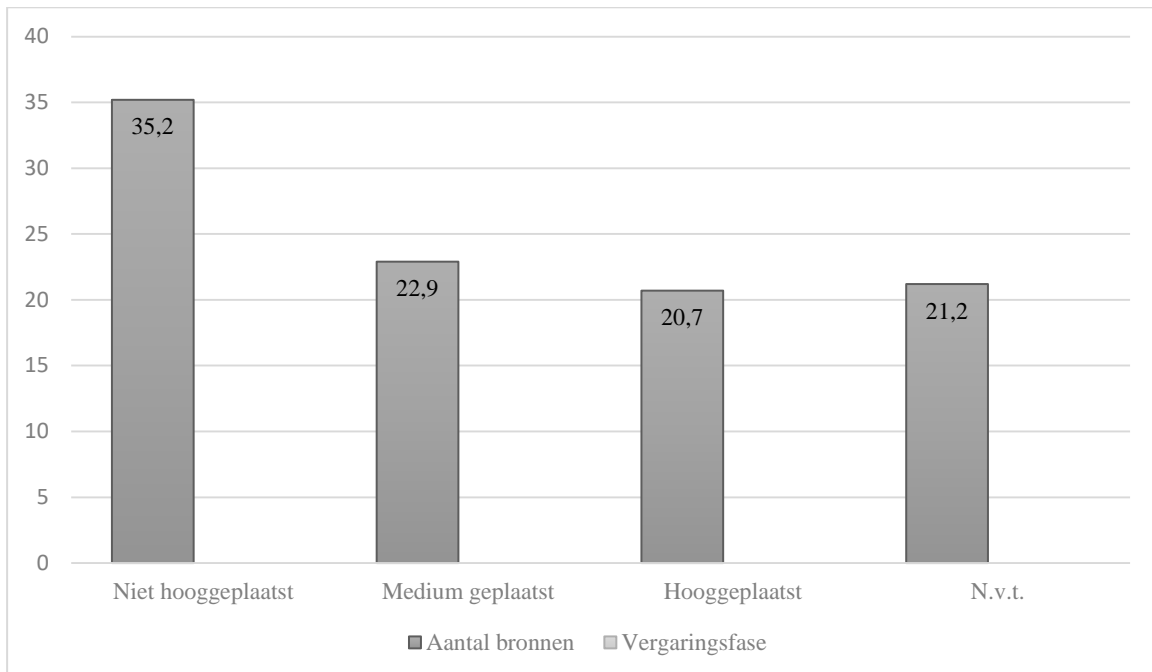
De onderzoeksresultaten laten zien dat in de vergaringsfase meer (179 bronnen) laaggeplaatste bronnen, medium geplaatste en hooggeplaatste bronnen gebruikt worden dan in de ontdekkingsfase (143 bronnen). In de ontdekkingsfase wordt door de Surinaamse journalisten in 42 procent van de gevallen aangegeven dat ze geen menselijke bronnen hebben benaderd. Dit komt overeen met eerdere resultaten, aangezien deze weergeven dat journalisten in de ontdekkingsfase voornamelijk aan informatie komen door een publicatie in een ander medium of een internet-zoeksessie.

Wat verder opvalt aan de resultaten is dat in beide fasen het meeste gebruik wordt gemaakt van niet hooggeplaatste bronnen/laaggeplaatste bronnen (22,4 procent in de ontdekkingsfase en 35,2 procent in de vergaringsfase). Dit komt niet overeen met de bevindingen van Reich (2009). Hij constateerde dat Israëlische dagbladjournalisten voor 24 procent van de artikelen juist gebruik maken van hooggeplaatste bronnen (p.99). Wellicht is de reden hiervan dat Surinaamse journalisten hooggeplaatste bronnen vaker wantrouwen door de politieke situatie (Koninck, 2008), waardoor zij eerder laaggeplaatste bronnen benaderen.

In dit onderzoek zijn medium geplaatste bronnen toegevoegd, zoals in de enquête van Blansjaar (2014). Reich (2009) maakte enkel een onderscheid tussen laaggeplaatst of hooggeplaatst.

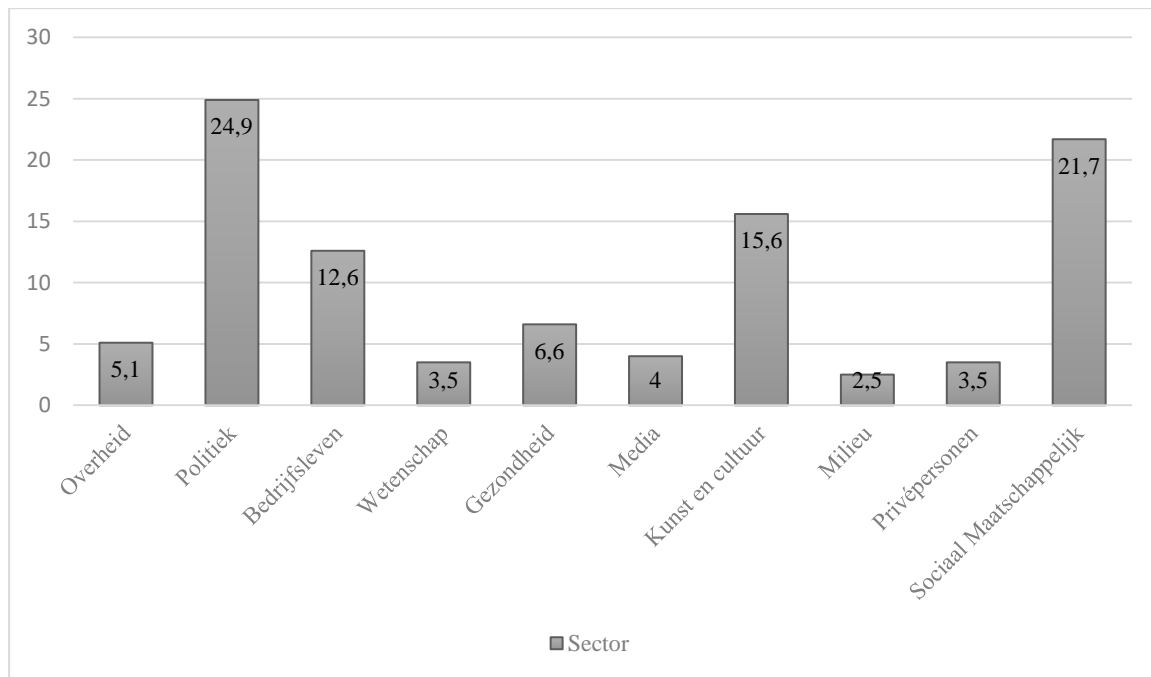

*Figuur8: Type bronnen in de ontdekkingsfase in procenten (143 antwoorden) * Meerdere opties waren mogelijk*

*Figuur 9: Type bronnen in de vergaringsfase in procenten (179 antwoorden) * **Meerdere opties zijn mogelijk***

Het is ook van belang om te kijken naar sector waartoe een artikel behoort, zodat een goed beeld kan worden geschetst over welke belangen en kwesties er voornamelijk wordt geschreven. Figuur 10 laat zien dat de achtergrondartikelen in Parbode Magazine en De Ware Tijd voornamelijk gebaseerd zijn op politieke en sociaal maatschappelijke thema's. De sector 'sociaal maatschappelijk' is toegevoegd, omdat Surinaamse journalisten aangeven dit thema te missen in de enquête. De resultaten van Figuur 10 kunnen echter niet uitsluitend geven waarom er meer laaggeplaatste mensen zijn geraadpleegd door Surinaamse journalisten dan hooggeplaatste mensen.

*Figuur 10: Sectoren waartoe een artikel behoort in procenten (198 antwoorden) *Artikelen kunnen over meerdere sectoren tegelijkertijd gaan*

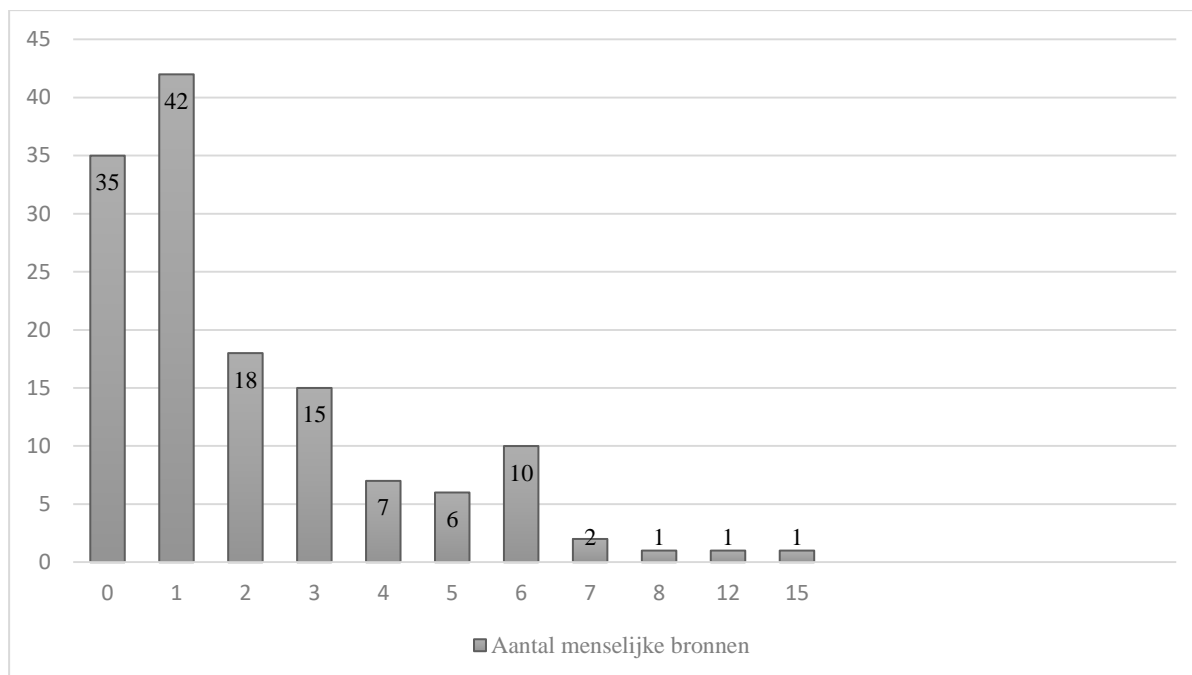
5: Hoeveel menselijke bronnen gebruiken Surinaamse journalisten gemiddeld per nieuwsartikel?

Hypothese 5: Journalisten in Suriname gebruiken minder dan 2.62 bronnen per artikel.

Uit het onderzoek van Reich (2009) komt naar voren dat journalisten gemiddeld 2,62 bronnen gebruiken per nieuwsbericht. Volgens Ferrier (2008) zijn Surinaamse journalisten niet goed geschoold en gebruiken ze om die reden maar weinig bronnen, omdat ze niet beter weten.

Om zicht te krijgen op het aantal menselijke bronnen dat per artikel wordt gebruikt, is berekend hoeveel bronnen journalisten gemiddeld per artikel gebruiken. Om dit vast te kunnen stellen is aan de journalisten gevraagd om een schatting te maken van het aantal menselijke bronnen per artikel. Tijdens de interviews zijn er 138 artikelen gereconstrueerd. Voor deze 138 artikelen zijn er 290 menselijke bronnen benaderd. Voor 35 artikelen zijn er helemaal geen menselijke bronnen gebruikt.

Er wordt gemiddeld per nieuwsartikel 2.10 menselijke bronnen gebruikt onder de Surinaamse journalisten. Het grootste aantal gebruikte menselijke bronnen per artikel is 15. Dit contact met menselijke bronnen kan per e-mail, sociale media, face-to-face of via de telefoon zijn.

Figuur 11: Aantal gebruikte menselijke bronnen (138 menselijke bronnen in totaal)

Totaal aantal achtergrondartikelen	Totaal aantal gebruikte bronnen	Gemiddeld aantal bronnen per bericht	Standaardafwijking
138	290	2,10	2,41

Figuur 12: Gemiddeld aantal bronnen per nieuwsbericht

Bij 30 procent van de artikelen wordt één menselijke bron gebruikt. Bij een kwart van de artikelen (25 procent) worden helemaal geen menselijke bronnen gebruikt. Bij dertien procent van de artikelen worden twee menselijke bronnen gebruikt.

Bij Reich (2009) zijn twee of drie bronnen het gebruikelijkst. De Israëlische dagblad journalisten gebruikten gemiddeld 2,62 bronnen per nieuwsbericht (p.64). Het verschil tussen de Surinaamse journalisten en Israëlische journalisten kan zijn ontstaan door het type medium. Reich (2009) onderzoekt dagbladjournalisten. Dit onderzoek richt zich voornamelijk op achtergrondartikelen. Het is aannemelijk dat hoe langer het artikel is, hoe meer menselijke bronnen er gebruikt worden. Dat gaat in dit geval niet op. Uit het onderzoek van Scholten en Ruigrok (2009) blijkt dat zelfs bij redacties waar journalisten langere artikelen schrijven en geen tijdsdruk ervaren, steeds minder menselijke bronnen worden gebruikt. Zoals in de vorige resultaten naar voren komt zijn veel achtergrondartikelen gebaseerd op berichten van andere

media, alhoewel er in verhouding ook veel face-to-face gesprekken worden gevoerd. Wellicht is toch het vele surfen op het web de reden dat er minder menselijke bronnen worden benaderd door Surinaamse journalisten dan in het onderzoek van Reich (2009).

6: Checken Surinaamse journalisten de informatie van derden en hun bronnenmateriaal?

Hypothese 6: De via verschillende bronnen verkregen informatie is niet of nauwelijks gecheckt door de journalist.

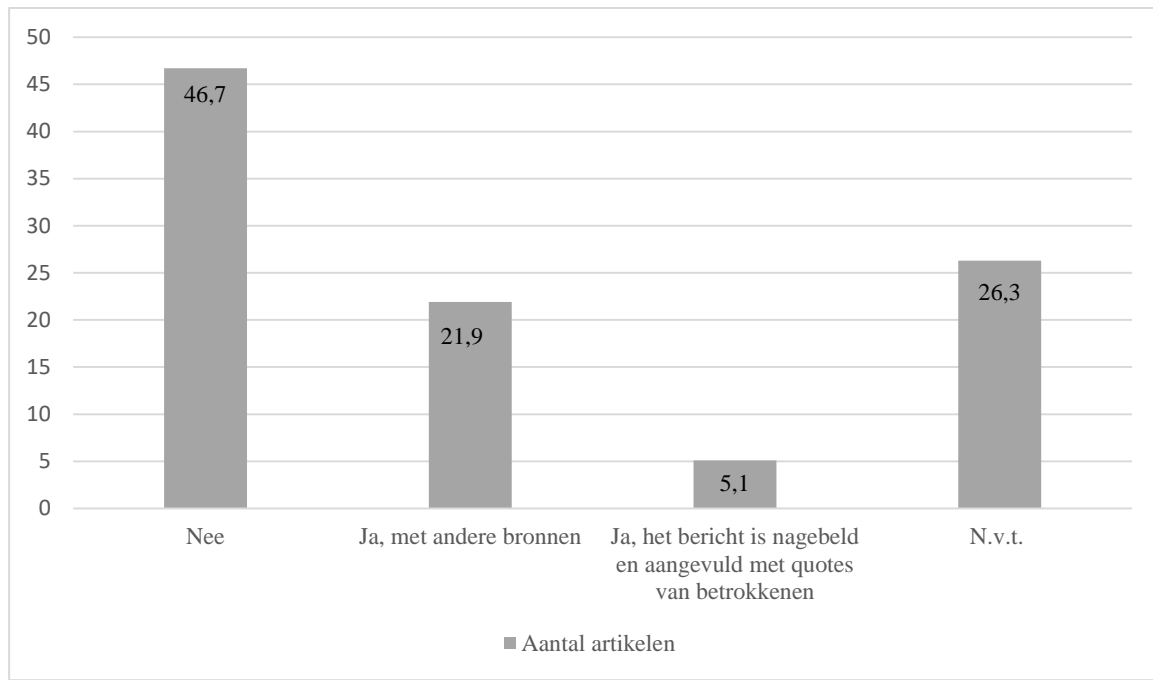
Bij 64 artikelen (46,7 procent) is de informatie die is verkregen door de Surinaamse journalist niet geverifieerd. De reden hiervan is wellicht dat veel Surinaamse journalisten door middel van berichten van andere media tot hun nieuwsartikelen komen en berichten overnemen zonder deze te checken. Er worden echter, zoals eerder naar voren is gekomen, ook veel face-to-face gesprekken gevoerd. De informatie die deze menselijke bronnen verstrekken is wellicht niet gecheckt en overgenomen in het artikel.

Voor 26,3 procent van de artikelen geven Surinaamse journalisten aan dat de vraag of zij hun bronnen checken niet van toepassing is. Als gevraagd wordt waarom het niet van toepassing is, wordt aangegeven dat ze zelf getuigen zijn geweest, het nieuwsfeit zelf bedacht hebben of een bericht van een ander medium gekopieerd hebben en de bron vermeld hebben. Ze vonden het dan niet nodig om de informatie te checken. Reich heeft de optie ‘niet van toepassing’ niet in zijn vragenlijst opgenomen, waardoor percentages wellicht kunnen verschillen. De categorie ‘niet van toepassing’ valt dan in veel gevallen onder de categorie ‘nee’. Uit het onderzoek van Reich (2009) komt naar voren dat in korte artikelen de informatie minder wordt gecheckt. Het type medium is dus van belang om in acht te nemen.

Voor 30 artikelen (21,9 procent) wordt het bericht gecheckt met andere bronnen. En bij zeven artikelen (5,1 procent) wordt het bericht nagebeld en aangevuld met quotes van betrokkenen.

Reich (2009) komt tot de conclusie dat in 26 procent van de gevallen de nieuwsberichten worden gecheckt (p. 70). Dit komt bijna overeen met het percentage van de Surinaamse journalisten die hun bronnen checken. In 26,8 procent, afgerond 27 procent, van de artikelen worden deze gecheckt door Surinaamse journalisten, door na te bellen of te checken met andere bronnen. 46,7 procent van de artikelen worden niet gecheckt. Dit is een behoorlijk percentage. Uit het onderzoek van Blansjaar kwam naar voren dat 15 procent van de ANP

journalisten hun bronnen niet checken. De vooraf opgestelde zesde hypothese wordt hiermee bevestigd.

Figuur 12: Bronnen checken in procenten (137 artikelen in totaal)

Om te achterhalen of journalisten eerder bekende bronnen vertrouwen en daarom de informatie niet checken wordt onderzocht of wel of niet checken van informatie samenhangt met de relatie tussen bron en journalist.

Bron checken	Vaste bron	Bekende bron	Nieuwe bron	N.v.t.	Totaal
Nee	8	15	34	7	64
Ja, met andere bronnen	1	10	15	4	30
Ja, het bericht is nagebeld en aangevuld met quotes van	1	5	1	0	7

betrokkenen					
N.v.t.	0	7	20	9	36
Totaal aantal artikelen	10	37	70	20	137

Figuur 13: Bronbetrouwbaarheid en type bron

In Figuur 13 is te zien dat Surinaamse journalisten voornamelijk nieuwe bronnen benaderen. Dat is opvallend aangezien Reichs (2009) studie erop wijst dat journalisten veelvuldig contact opnemen met bekende of vaste bronnen. Meer dan de helft (51,1 procent) van de bronnen die Surinaamse journalisten gebruiken is een nieuwe bron. Daarvan werd 48,9 procent van de informatie die in de artikelen wordt gebruikt niet gecheckt. Ook 40 procent van de artikelen waarvan informatie wordt gebruikt van bekende bronnen wordt niet gecheckt. Er is dus geen verband tussen bekende bronnen/ nieuwe bronnen en informatie checken, terwijl uit de studie van Reich (2009) naar voren komt dat journalisten eerder informatie checken van nieuwe bronnen dan van bekende bronnen. 46,7 procent van de artikelen is niet gecheckt.

Wellicht benaderen journalisten in Suriname steeds nieuwe bronnen, omdat zij veel berichten overnemen van andere media en vervolgens de informatie checken bij de bronnen die voorkomen in de artikelen, waar nog nooit eerder contact mee opgenomen is. Dit is echter een aanname.

Bron betrouwbaarheid	Niet hooggeplaatst	Medium geplaatst	Hoog geplaatst	Totaal
Zeer betrouwbaar	37	22	16	75
Betrouwbaar	42	28	28	98
Niet echt betrouwbaar	7	0	3	10
Onbetrouwbaar	2	0	1	3
Totaal	88	50	48	186*

Figuur 14: Bronbetrouwbaarheid en hoog/medium/laag geplaatste bronnen

**Een artikel kan gebaseerd zijn op meer dan één bron.*

Ook is gekeken welke type bron de journalist het meest vertrouwt. Uit de studie van Reich (2009) komt naar voren dat journalisten eerder hooggeplaatste bronnen vertrouwen dan laaggeplaatste bronnen. Zij hebben naar hun oordeel meer verstand van zaken en kunnen gedegen uitspraken doen over ingewikkelde kwesties. Bij Surinaamse journalisten is dat echter niet het geval.

Veel journalisten geven aan dat ze de meeste bronnen die zij gesproken hebben wel vertrouwen. Ze bestempelen 89,7 procent van de niet hoog geplaatste bronnen als betrouwbaar of zeer betrouwbaar. 100 procent van de medium geplaatste bronnen vertrouwen de journalisten en 91,7 procent van de hooggeplaatste bronnen noemen journalisten betrouwbaar of zelfs zeer betrouwbaar. Over het algemeen vertrouwen journalisten medium geplaatste bronnen dus het meeste. Wel worden er veel meer laag geplaatste bronnen gebruikt dan medium en hoog geplaatste bronnen. Er zijn 88 niet laag geplaatste bronnen gebruik, 50 medium geplaatste bronnen en 48 laag geplaatste bronnen.

Over het algemeen vertrouwen Surinaamse journalisten hun bronnen ongeacht hun plaats op de sociale ladder.

Hoofdstuk 5. Conclusie/ discussie

In het nieuws klinken veel negatieve geluiden over Surinaamse journalisten. Zo zouden ze geen hoor en wederhoor plegen en het checken van bronnen met een korreltje zout nemen, onder andere omdat velen geen gedegen opleiding hebben genoten. Uit veel onderzoeken blijkt dat journalisten over het algemeen veel berichten van persbureaus letterlijk overnemen en dat persberichten niet weg te denken zijn als onderdeel van het nieuwsproces. Voor Suriname geldt dat echter niet, want daar is geen actief persbureau. Journalisten moeten dus op een andere manier tot hun informatie komen. Op welke manier doen zij dat? Welke bronnen gebruiken zij en wie vertrouwen zij? Spelen woordvoerders en pr-medewerkers een belangrijke rol in het nieuwsproces? Deze vragen hebben geleid tot de volgende hoofdvraag: *‘Op welke manier maken Surinaamse journalisten gebruik van hun bronnen?’*

In dit onderzoek zijn de artikelen van journalisten als uitgangspunt genomen. Op basis van 138 kwantitatieve reconstructie-interviews met veertien redacteuren wordt onderzocht hoe Surinaamse journalisten omgaan met hun bronnen. Uit de reconstructie-interviews blijkt dat het nieuws in Suriname voornamelijk wordt opgespoord aan de hand van een publicatie in een ander medium, een internet-zoeksessie of een face-to-face gesprek. Het face-to-face gesprek is in de uitwerkingsfase zelfs de meest gebruikte manier om aan informatie te komen en wordt vaker gebruikt dan een internet-zoeksessie of publicatie in een ander medium. Dit is opvallend aangezien in de meeste onderzoeken wordt geconcludeerd dat journalisten voornamelijk achter hun bureau zitten en fysiek contact zeer beperkt blijft (Blansjaar, 2014; Reich, 2009). De artikelen die voor Parbode Magazine en De Ware Tijd worden onderzocht zijn achtergrondartikelen. De journalisten hebben langer de tijd voor een achtergrondartikel dan voor een kort nieuwsbericht waardoor zij wellicht liever mensen face-to-face willen interviewen dan telefonisch, omdat hier meer tijd voor beschikbaar is. De tijd die Surinaamse journalisten hebben voor een achtergrondartikel is echter niet per definitie de reden dat zij veel meer mensen spreken dan voor een kort nieuwsbericht. Zij gebruiken 2,10 menselijke bron per artikel terwijl uit het onderzoek van Reich (2009) naar voren komt dat dagbladjournalisten voor een nieuwsbericht 2,62 menselijke bronnen benaderen. De journalisten werkzaam in Suriname benaderen veel meer menselijke bronnen in de uitwerkingsfase dan in de ontdekkingsfase. Ze oriënteren zich eerst op het internet om vervolgens in de uitwerkingsfase in contact te komen met menselijke bronnen.

Verder nemen Surinaamse journalisten graag zelf het initiatief. In de ontdekkingsfase en in de vergaringsfase neemt de journalist vaker dan de bron het initiatief. Surinaamse journalisten

laten zich meer gelden dan hun Israëlische collega's uit het onderzoek van Reich (2009), waarin naar voren komt dat de journalist enkel het initiatief neemt in de vergaringsfase. Journalisten werkzaam in Suriname bepalen dus voor het grootste deel zelf waar ze over schrijven. Hierbij moet wel vermeld worden dat uit veel onderzoeken blijkt dat zij nog steeds niet *helemaal* zelf kunnen bepalen waar zij over schrijven. Volgens Freedom House is Suriname persvrij, maar uit onderzoeken en de praktijk blijkt het tegenovergestelde. Zo durven veel journalisten nog steeds geen hele kritische woorden over de overheid te schrijven. Ook tijdens mijn stage bij Parbode Magazine was het opvallend dat er niet kritisch over Desi Bouterse geschreven mocht worden onder vermelding van je naam uit angst voor de gevolgen. Eveneens bleek de uitgeverij van Parbode Magazine een vinger in de pap te hebben. Zo bepaalde de uitgever tot op zekere hoogte de onderwerpen van de artikelen en hield hij een oogje in het zeil. De bron bepaalt dus niet waar journalisten werkzaam in Suriname over schrijven, maar onduidelijk is in hoeverre angst een factor is om bepaalde onderwerpen te vermijden, hetgeen een weerslag kan hebben op de onderzoeksresultaten.

Wanneer gekeken wordt naar andere informatieverstrekkers blijkt dat woordvoerders en pr-medewerkers maar een kleine invloed hebben op de artikelen van Surinaamse journalisten. De invloed van woordvoerders en pr-medewerkers ligt een stuk hoger in het onderzoek van Reich (2009) en Blansjaar (2014). Iets minder dan de helft van de bronnen die gebruikt zijn gaven aan geen interne of externe communicatie/pr-afdeling te hebben. Dit is de reden waarom bij de achtergrondartikelen die gereconstrueerd zijn weinig tot geen woordvoerders en pr-medewerkers zijn betrokken.

Een ander groot verschil tussen de uitkomsten van dit onderzoek vergeleken met veel andere onderzoeken zoals die van Reich (2009), Blansjaar (2014) en Berkowitz (2008) is het feit dat journalisten uit Suriname een voorkeur blijken te hebben voor laaggeplaatste bronnen in plaats van hooggeplaatste bronnen. In de ontdekkingsfase en in de vergaringsfase worden voornamelijk laaggeplaatste bronnen benaderd. Deze laaggeplaatste bronnen zijn met name onbekende bronnen. Ook dit is tegenstijding met eerdere onderzoeken van Reich (2009) en Blansjaar (2014). Meer dan de helft van de bronnen die Surinaamse journalisten gebruiken zijn nieuwe bronnen die zij nog nooit eerder gesproken hebben. Wellicht benaderen journalisten in Suriname steeds nieuwe bronnen, omdat zij veel berichten overnemen van andere media en vervolgens de informatie checken bij de bronnen die voorkomen in de artikelen, waar nog nooit eerder contact mee opgenomen is.

Reich (2009) stelt dat journalisten doorgaans juist voornamelijk bekende bronnen benaderen, omdat zij deze bronnen eerder vertrouwen dan laaggeplaatste bronnen. Journalisten in Suriname blijken niet zo achterdochtig te zijn. Ze geven aan de meeste bronnen die zij gesproken hebben te vertrouwen. Dat is wellicht de reden waarom veel informatie niet wordt gecheckt. Bijna in de helft van de artikelen is de informatie helemaal niet gecheckt. Dit is een opvallend hoog deel in vergelijking met eerdere onderzoeken van Reich (2009) en Blansjaar (2014). Veel journalisten geven aan het niet nodig te vinden de informatie te checken, omdat zij vinden dat de verantwoordelijkheid bij de bron ligt. Ook blijkt dat zij veel informatie klakkeloos van andere media overnemen en naar de bron waar ze informatie vandaan hebben gehaald verwijzen, mocht iets niet kloppen. De rolopvattingen van Surinaamse journalisten lijken dus te verschillen met de rolopvattingen van westerse journalisten. Surinaamse journalisten voelen wellicht minder de drang om als waakhond van de samenleving te fungeren om juiste, gecheckte en waardevrije informatie te verstrekken. Echter, professionele journalisten, die hun feiten checken, zijn een belangrijke voorwaarde voor een objectief en geloofwaardig perssysteem. Diepte-interviews zouden meer inzicht kunnen geven over de rolopvattingen van deze journalisten.

De verschillen tussen westerse journalisten en Surinaamse journalisten ontstaan waarschijnlijk doordat veel journalisten in Suriname onvoldoende journalistieke opleiding hebben genoten. Vier van de veertien journalisten hebben een journalistieke achtergrond. Tevens kan een reden voor verschillen zijn dat er nog steeds geen algehele persvrijheid in Suriname is. Dit heeft wellicht invloed op het nieuwsgaringsproces waardoor verschillen kunnen ontstaan. Ook moet er rekening mee gehouden worden dat Suriname erkend wordt als een ontwikkelingsland door de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). Het land heeft nog geen hoge graad van industrialisatie bereikt waardoor zij achterlopen op economisch, technologisch, medisch en wetenschappelijk vlak. Dit gaat gepaard met armoede. In Suriname zijn er minder middelen beschikbaar voor journalisten dan in westerse landen. Zo valt op de redactie van Parbode Magazine het internet vaak uit en is haar nieuwsredactie klein, omdat er weinig geld beschikbaar is en is er daarom weinig apparatuur voorhanden, zoals video, camera en montage apparatuur waardoor het nieuwsgaringsproces wellicht anders loopt dan bij westerse redacties.

Beperkingen en vervolgonderzoek

Deze scriptie kan als waardevolle toevoeging op het project *Worlds of Journalism* gezien worden. In dit onderzoek komt namelijk het nieuwsgaringsproces van Surinaamse journalisten aan de orde en is er onderzocht hoe journalisten omgaan met hun bronnen en hoe nieuwsartikelen in Suriname tot stand komen. Deze informatie kan een toevoeging zijn op eerdere onderzoek in Zuid-Amerika. De landen waar het nieuwsgaringsproces is onderzocht zijn: Brazilië, Chili, Colombia, El Salvador, Ecuador, Argentinië en Mexico. Dit onderzoek naar het nieuwsgaringsproces van Surinaamse journalisten kan daar een aanvulling op zijn.

Aan de methode van Reich (2009) kleeft echter een aantal nadelen. Zo bieden de keuzemogelijkheden veel interpretatieruimte. Het zou handig zijn geweest om bij iedere keuzemogelijkheid binnen de antwoordcategorieën van de vragenlijst uit te leggen wat de onderzoeker bedoelt, terwijl Reich geen handleiding bij de keuzemogelijkheden geeft. Initiatief van journalist of bron is bijvoorbeeld multi-interpretabel. Zo geven veel Surinaamse journalisten aan dat het initiatief bij de journalist ligt als zij informatie gebruiken uit een bericht in een ander medium. Zij geven immers een andere draai aan het artikel, wat gezien kan worden als eigen initiatief.

Verder waren er veel aanpassingen nodig om de enquête bruikbaar te maken voor afname bij Surinaamse journalisten. Zo bleken vragen over persbureaus overbodig. Tevens hadden de journalisten geen geduld om de vragenlijst voor 15 artikelen opnieuw in te vullen. Om die reden is het aantal teruggeschroefd naar 10 enquêtes per persoon wat als een beperking van dit onderzoek kan worden gezien. Daarnaast is de periode van drie maanden die Reich hanteert om nieuwsberichten uit te selecteren in zijn onderzoek verlengd met een maand om het gewenste aantal artikelen te bereiken. Dit had als resultaat dat sommige journalisten niet precies meer wisten hoe het nieuwsproces van het artikel van vier maanden daarvoor tot stand was gekomen. Ten slotte baseert de theorie in dit onderzoek zich voornamelijk op de westerse pers, waardoor de theorie niet naadloos aansluit op de resultaten. Dit kan als een beperking gezien worden.

Voor vervolgonderzoek is het van belang dat de onderzoeksmethode van Reich (2009) wordt gecombineerd met andere onderzoeksmethoden zoals kwalitatieve inhoudsanalyses en diepte-interviews over de rolopvattingen van Surinaamse journalisten om een volledig beeld te krijgen van de Surinaamse journalistiek.

Literatuurlijst

- Anderson, C. W. (2010). Journalistic networks and the diffusion of local News: The brief, happy news life of the “Francisville Four”. *Political Communication*, 27(3), 289-309. Doi : 10.1080/10584609.2010.496710
- Berkowitz, D. (2008). Reporters and their sources. In K. Wahl-Horgenson, & T. Janitzsch (Red.), *The Handbook of Journalism Studies* (pp. 102-115). New York, Verenigde Staten: Routledge.
- Bijnen, H. (1996, 02 januari). Suriname ontevreden over Nederlandse pers. *De Journalist*, pp. 0-6.
- Blansjaar, V. (2014). *Terug naar de bron. De bronnen van het Algemeen Nederlandse Persbureau* (Masterscriptie). Geraadpleegd van http://www.academia.edu/7044384/Terug_naar_de_Bron_-_MA_scriptie_Vicki_Blansjaar
- Braak, S. Van Den. (2015). *Persvrijheid in Paramaribo* (Masterscriptie). Geraadpleegd van <https://hbo-kennisbank.nl/en/record/oai:hva.nl:533831>
- Broersma, M. (2009). Waarheid in tijden van crisis. Kwaliteitsjournalistiek in een veranderend medialandschap. *Journalistiek in Diskrediet*, 1(2), 23-40. Geraadpleegd van [https://www.rug.nl/staff/m.j.broersma/kim-journalistiek_in_diskrediet\(1\)_031.pdf](https://www.rug.nl/staff/m.j.broersma/kim-journalistiek_in_diskrediet(1)_031.pdf)
- Broersma, M., & Graham, T. (2013). Twitter as a news source: How Dutch and British newspapers used tweets in their news coverage. *Journalism Practice*, 7(4), 446-464. Geraadpleegd van http://www.rug.nl/research/portal/files/12824342/Broersma_and_Graham_2013.pdf
- Buijs, K. (2008). *Journalistieke kwaliteit in het crossmediale tijdperk* (2e ed.). Den Haag, Nederland: Boom Lemma.
- Carlson, M. (2009). Dueling, dancing, or dominating? Journalists and their sources. *Sociology Compass*, 3(4), 526-542. Doi:10.1111/j.1751-9020.2009.00219.x/full
- Cottle, S. (2007). Ethnography and news production: New(s) development in the field. *Sociology Compass*, 1(1), 1-16. Doi:10.1111/j.1751-9020.2007.00002.x
- Davies, N. (2009). *Flat earth news: An award-winning reporter exposes falsehood, distortion and propaganda in the global media*. London: Vintage.
- Davis, A. (2000). Public relations, news production and changing patterns of source access

- in the British national media. *Media, Culture and Society*, 22(1), 39-59.
Doi:10.1177/016344300022001003
- Deuze, M. (2015). *Wat is journalistiek?* (2e ed.). Geraadpleegd van <https://www.svdj.nl/wp-content/uploads/2015/12/150304-S12-Wat-is-journalistiek.pdf>
- Diekerhof, E., & Bakker, P. (2012). To check or not to check. An exploratory study on source checking by Dutch journalists. *Media, Culture and Society*, 1(2), 241-253.
Doi:10.1386/ajms.1.2.241_1
- Dimitrova, D., & Strömbäck, J. (2009). Look who's talking. Use of sources in newspaper coverage in Sweden and the United States. *Journalism Practice*, 3(1), 75 – 91.
Doi:10.1080/17512780802560773
- Fenton, N. (2010). *New media, old news. Journalism & democracy in the digital age* (2e ed.). Geraadpleegd van http://www.academia.edu/1593040/Natalie_Fenton
- Freitas, L. (1992, 6 februari). Gebrek aan vrijheid, geld en durf. Pers in Suriname. *De Journalist*, pp. 16- 22.
- Gans, H. J. (1999). *Deciding what's news* (Herz. ed.). Oxford, Groot-Brittannië: Oxford University Press.
- Graves, L. (2015). Blogging back then: Annotative journalism in IF Stone's Weekly and Talking Points Memo. *Journalism*, 16(1), 99–118. Doi:10.1177/1464884914545740
- Habermas, J. (1991). *The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society* (Herz. ed.). Geraadpleegd van http://pages.uoregon.edu/koopman/courses_readings/phil123-net/publicness/habermas_structural_trans_pub_sphere.pdf
- Hermida, A. (2013). # Journalism: Reconfiguring journalism research about Twitter, one tweet at a time. *Digital Journalism*, 1(3), 295–313. Doi:1080/21670811.2013.808456
- Hermida, A., Lewis, S.C., & Zamith, R. (2014). Sourcing the arab spring: A case study of Andy Carvin's sources on Twitter during the Tunisian and Egyptian revolutions. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 19(3), 479–499. Doi: 10.1111/jcc4.12074
- Hermida, E., Buijs, K., & Zamith, R. (2009). *Nieuwsbronnen en de kwaliteit van journalistiek. Een verkennende analyse van binnenlandse nieuwsonderwerpen in vier Nederlandse dagbladen* (Rapport in opdracht van KIM). Geraadpleegd van <http://openheidoverirak.nl/dossierspdf/210109%20Radboud%20Universiteit%20onderzoek%20Kranten%20en%20berichtgeving.pdf>
- Kleemans, M., Schaap, G.J., & Hermans, E.A.H.M. (2015). Citizen sources in the news:

- Above and beyond the vox pop. *Journalism*, 1(2), 1-18. Doi: 10.1177/1464884915620206
- Koninck, M. (2008). *Kranti. De Surinaamse pers 1774-2008*. (Herz. ed.). Paramaribo, Suriname: KIT Publishers.
- Kraaijer, P. (2016, 10 november). ASP kan zich nauwelijks persbureau noemen: Amper eigen artikelen. *Suriname blogpost*, pp. 0-5. Geraadpleegd van <http://freelance-in-suriname.blogspot.nl/2014/08/algemeen-surinaams-persbureau-gewoon.html>
- Lecheler, S., & Kruikemeier, S. (2016). Re-evaluating journalistic routines in a digital age: A review of research on the use of online sources. *New Media & Society*, 18(1), 156-171. Doi: 10.1177/1461444815600412
- Lewis, J., Williams, A., Franklin, B. (2008). Four rumours and an explanation. A political economic account of journalists' changing newsgathering and reporting practices. *Journalism Practice*, 2(1), 27-45. Doi: 10.1080/17512780701768493
- Machill, M. & Beiler, M. (2011) How does the internet change journalistic investigation and how should communication science deal with this issue? In: S. Papathanassopoulos (Ed), *Media Perspectives in the 21st Century*, 160-190. New York: Routledge.
- McManus, J. H. (2009). The commercialization of news. In K. Wahl-Jorgensen, & T. Hanitzsch (Red.), *The Handbook of Journalism Studies* (Herz. ed., pp. 218-233). New York: Routledge.
- McManus, J. H. (1994). *Market driven journalism* (Herz. ed.). Beverly Hills, Californië: Sage.
- Menke, J. (2004). *Media en politiek* (Herz. ed.). Paramaribo, Suriname: Anton de Kom Universiteit Suriname.
- Paulussen, S. (2004). *Een studie naar de mogelijkheden en gevolgen van het internet voor de journalistieke nieuwsgaring en nieuwsproductie* (Proefschrift). Geraadpleegd van <https://biblio.ugent.be/publication/471309/file/1875907>
- Potter, J. (1996). *Representing reality. Discourse, rhetoric, and social construction* (Herz. ed.). London, Groot-Brittannië: Sage.
- Rennen, T. (2000). *Journalistiek als kwestie van bronnen* (Herz. ed.). Delft, Nederland: Eburon.
- Reich, Z. (2009). *Sourcing the News. Key issues in journalism. An innovative study of the Israeli press*. New York, Verenigde Staten: Hampton Press Inc.
- Reich, Z. (2006). The process model of news initiative. Sources lead first, reporters there after. *Journalism Studies*, 7(4). Doi: [10.1080/14616700600757928](https://doi.org/10.1080/14616700600757928)

- Rijssemus, T. (2014). *Het journalistieke weten. Over de objectiviteit van betrokken journalistiek* (Proefschrift). Geraadpleegd van dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/300807/Rijssemus_web.pdf
- Rutten, P., Slot, M., Schoonhoven, B. van, & Koops, O. (2011). *Zijn de persbureaus te ver slaan? De positie van Nederlandse persbureaus in de nieuwsketen* (TNO-rapport). Geraadpleegd van <http://publications.tno.nl/publication/102453/WnWOGN/35564.pdf>
- Scholten, O., & Ruigrok, N. (2009). *Bronnen in het nieuws. Nieuwsvoorziening landelijke dagbladen steeds afhankelijker van ANP*. (Rapport mediamonitor). Geraadpleegd van <http://www.mediamonitor.nl/gastauteurs/otto-scholten-en-nel-ruigrok-2009/#>
- Shapiro, I., Brin, C., Bédard-Brûlé, I. & Mychajlowycz, K. (2013). Verification as a strategic ritual. How journalists retrospectively describe processes for ensuring accuracy. *Journalism Practice*, 7(1), 657-673. Doi: doi.org/10.1080/17512786.2013.765638
- Sigal, L. (1986). Who? Sources make the news. In R. Manoff, & M. Schudson (Red.), *Journalism Practice* (7e ed., pp. 9-37). New York, Verenigde Staten: Pantheon Books.
- Tylor, J. (2015). An examination of how student journalists seek information and evaluate online sources during the newsgathering process. *New Media & Society*, 17(8), 1277–1298. Doi: [10.1177/1461444814523079](https://doi.org/10.1177/1461444814523079)
- Vis, F. (2012). Twitter as a reporting tool for breaking news: Journalists tweeting the 2011 UK riots. *Digital Journalism*, 1(1), 27–47. Doi: [10.1080/21670811.2012.741316](https://doi.org/10.1080/21670811.2012.741316)
- Van Vree, F. P. I. M., & Prenger, M. A. E. (2004). *Schuivende grenzen. De vrijheid van de journalistiek in een veranderend medialandschap*. Amsterdam, Nederland: NVJ/Prometheus.
- Wijfjes, H. (2004). *Journalistiek in Nederland 1850-2000: Beroep, cultuur en organisatie*. Amsterdam, Nederland: Boom.

Bijlage I (aangepaste) Enquête- onderzoek nieuwsproces Surinaamse journalisten

1. Voor welke krant/ blad is dit artikel geschreven?
2. Vaste redactie of freelancer?
3. Heeft het artikel meer of minder dan 300 woorden?
4. Welke technologie en rechtstreekse contacten waren er bij dit item betrokken?

Kanaal	Ontdekkingsfase	Vergaringsfase
Face-to-face gesprek		
Inkomend telefoongesprek		
Uitgaand telefoongesprek		
Inkomend WhatsApp of sms-bericht		
Uitgaand WhatsApp of sms-bericht		
Inkomend e-mailbericht		
Uitgaand e-mail bericht		
Inkomend sociale media bericht		
Post		
Internet-zoeksessie		
Sociale media-zoeksessie		
Publicatie in een ander medium/media		
Publicatie van een persbericht		
Archieven (intern, vb. nieuwsarchief etc.)		

Archieven extern (onderzoeksresultaten, nieuwsberichten etc.)		
Document op verzoek van journalist		
Document op initiatief bron		
Agenda intern		
Agenda extern (Regering)		
Ander medium (Radio, tv, documentaire)		
N.V.T.		

5. Was er sprake van het uitlekken van informatie bij dit item?

Ja 0

Nee 0

6. Over welk type nieuwsbericht gaat het artikel? Er zijn meerdere opties mogelijk.

6.1 Een ingeplande gebeurtenis (vb. persconferentie, ceremonie, rondleiding, demonstratie, bijeenkomst, wedstrijd, debat en vergadering).	
6.2 Een niet geplande gebeurtenis (vb. ongeluk, misdrijf, ramp, schandaal en reacties daarop).	
6.3 Procedures (vb. rechtszaken, verkiezingen, benoemingen).	
6.4 Nieuwe informatie over zaken die in het verleden speelden of nog lopend zijn.	
6.5 Trends	

(vb.: ontwikkelingen op het gebied van technologie, samenleving, mode etc.)	
6.6 Anders, namelijk:	

Over welke sector gaat het item? Er zijn meerdere opties mogelijk.

7.1 Overheid

7.2 Politiek (partijen, ministers, president, politieke bewegingen etc.)

7.3 Bedrijfsleven/ Economie

7.4 Wetenschap/ Onderwijs

7.5 Gezondheid /Sport

7.6 Media

7.7 Kunst en Cultuur

7.8 Milieu

7.9 Privépersonen

7.10 Sociaal Maatschappelijk

7.11 Overig namelijk

8.Hoeveel menselijke bronnen zijn bij dit artikel betrokken? (*invullen*)

9.Welk type nieuwsbronnen waren bij dit item betrokken?

Type nieuwsbron	Ontdekkingsfase	Vergaringsfase
9.1 Niet hoog geplaatst (vb. werknemer, docent)		
9.2 Medium (vb. leidinggevenden, lokale politici, managers, advocaten)		

9.3 Hooggeplaatste (vb.: directeuren, hoogleraren, Kamerleden)		
9.4 N.v.t.		

10. Welke van deze bronnen was volgens u het belangrijkste voor het artikel?

10.1 De bron door wie ik het nieuws ontdekte (vanuit de ontdekkingsfase).

10.2 De belangrijkste bron voor mijn uitwerkingsfase.

10.3 De bron die in allebei de fasen van belang was.

10.4 Weet ik niet/ geen van de bronnen was in het bijzonder van belang.

11. Hoe vaak hebt u voorheen contact gehad met de belangrijkste bron?

11.1 Vaste bron (geregeld contact mee gehad)

11.2 Bekende bron (weleens eerder contact mee gehad)

11.3 Nieuwe bron (nog nooit eerder contact mee gehad)

11.4 Niet van toepassing (bijvoorbeeld zelf getuige van het nieuwsfeit? Ga dan door naar vraag 14).

12. Hoe betrouwbaar acht u deze belangrijkste bron?

12.1 Zeer betrouwbaar

12.2 Betrouwbaar

12.3 Niet echt betrouwbaar

12.4 Onbetrouwbaar

12.5 Wil/kan ik niet zeggen

12.6 N.v.t.

13. In hoeverre werd de bron bekend gemaakt in het artikel?

13.1 Met naam en toenaam (expliciet)

13.2 Specifiek aangeduid (vb. een bron binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken)

13.3 Niet, de bron bleef anoniem, maar kwam wel voor in het artikel

13.4 Niet, de bron is alleen ter informatie gebruikt.

13.5 N.v.t.

14. Heeft deze bron, of de organisatie waar hij/zij aan verbonden is een PR-medewerker in dienst? (Ook als ze niet direct bij het item betrokken waren).

14.1 Ja, een interne pr/ communicatieafdeling

14.2 Ja, een externe pr/communicatieafdeling

14.3 Beide

14.4 Nee

14.5 Weet ik niet

14.6 N.v.t.

15. In hoeverre waren woordvoerders of pr-medewerkers bij het artikel betrokken?

15.1 Niet

15.2 Enigszins

15.3 In sterke mate

16. Specificeer de betrokkenheid van de pr/communicatie bij dit artikel (*aankruisen wat van toepassing is*)

16.1 Verzorgde een klein deel van de nieuwsgaring (verzorgde antwoorden op vragen)	
16.2 Verzorgde een groot deel van de nieuwsgaring (hielp met coördinatie en uitzetten)	
16.3 Verzorgde het grootste deel van de nieuwsgaring (gaf informatie waardoor ik nieuwsfeit)	

ontdekte en leverde tekst die ik gebruik heb)	
16.4 N.v.t.	

17. Wat was uw aandeel in de productie van dit artikel (ontdekkingsfase)?

17.1 Eigen initiatief	
17.2 Het contact in de initiatief bron	
17.3 Overleg hoofdredacteur/collega	
17.4 Initiatief hoofdredacteur	
17.5 Extra informatie/documenten/antwoorden op vragen, eigen initiatief	
17.6 Extra informatie/documenten/antwoorden op vragen, bron initiatief	

18. Hebt u de informatie gecheckt bij andere bronnen?

18.1 Nee

18.2 Ja, met andere bronnen

18.3 Ja, het bericht is na gebeld en aangevuld met quotes van betrokkenen

18.5 N.v.t. (bijv. zelf betrokken geweest)

19. In welke mate heeft u druk uitgeoefend op de bronnen van dit bericht om ze over te halen de informatie te verstrekken?

19.1 Helemaal niet

19.2 Een beetje

19.3 In zekere mate

19.4 In sterke mate

20. In welke mate is dit bericht ingekort door de eindredactie?

20.1 Helemaal niet

20.2 Een beetje

20.3 In zekere mate

20.4 In sterke mate

21. In welke mate is dit bericht herschreven door de eindredactie?

21.1 Helemaal niet

21.2 Een beetje

21.3 In zekere mate

21.4 In sterke mate

Bijlage II Verschillen in enquête ten opzichte van Blansjaar (2014)

Een aantal vragen van de enquête die Zvi Reich ontwikkeld heeft en vertaald en aangepast is voor ANP-journalisten door Vicki Blansjaar (2014), zijn aangepast om aan te sluiten op de journalistiek in Suriname. Bij vraag 4 is de extra keuzemogelijkheid toegevoegd ‘Andere Media’ omdat journalisten aangaven soms hun inspiratie te halen van een televisieprogramma, een documentaire of radioprogramma. Ook bij vraag 7 is een extra keuzemogelijkheid toegevoegd, namelijk: ‘Sociaal Maatschappelijk’, omdat de journalisten hebben aangegeven deze sector te missen. Vraag 9. *Welk type nieuwsbronnen waren bij dit item betrokken?* is ingekort. Blansjaar geeft hier opnieuw verschillende keuzemogelijkheden voor de verschillende manieren om aan informatie te komen die in vraag 4 uitvoerig worden behandeld. Dit zijn echter exact dezelfde mogelijkheden en daarom irrelevant voor dit onderzoek. Om die reden zijn keuzemogelijkheden 5 t/m 17 weggelaten en richt deze vraag zich enkel op de sociale status (niet hoog, medium, of hooggeplaatst).

Tevens is vraag 16. *Specificeer de betrokkenheid van de pr/communicatie bij dit artikel* ingekort. Blansjaar heeft in deze vraag een onderscheid gemaakt tussen keuzemogelijkheden: Hielp met coördinatie en uitzetten, Verzorgde antwoorden op vragen, Verzorgde informatie waardoor ik nieuwsfeit ontdekte, Verzorgde een deel van de nieuwsgaring, Verzorgde een groot deel van de nieuwsvergaring, Verzorgde het grootste deel van de nieuwsvergaring, Verzorgde alle nieuwsvergaring. Deze antwoorden zijn gereduceerd tot vier mogelijkheden: 16.1 Verzorgde een klein deel van de nieuwsgaring (verzorgde antwoorden op vragen), 16.2

Verzorgde een groot deel van de nieuwsgaring (hielp met coördinatie en uitzetten), 16.3
Verzorgde het grootste deel van de nieuwsgaring (gaf informatie waardoor ik nieuwsfeit ontdekte en leverde tekst die ik gebruik heb), 16.4 N.v.t. De verschillende mogelijkheden die Blansjaar onderscheidt zijn verwarrend, omdat de journalisten niet precies weten wat het onderscheid is tussen een groot deel van de nieuwsgaring en het grootste deel van de nieuwsgaring. Door tussen haakjes toe te lichten wat met deze antwoordopties wordt bedoeld, is het voor de journalist begrijpelijker wat hij/zij moet invullen en is wordt het onderscheid duidelijker.

Ten slotte is vraag 17 *Wat was uw aandeel in de productie van dit artikel (ontdekkingsfase)?* aangepast van de enquête van Blansjaar. Zij maakt in haar enquête verschillende keuzemogelijkheden die voor dit onderzoek irrelevant zijn namelijk de opties: Ik nam het initiatief in de ontdekkingsfase, Het contact in de ontdekkingsfase werd geïnitieerd door een bron, Ik besloot zelf het item te maken, Ik heb het overlegd met mijn eind/hoofdredacteur voordat ik het artikel maakte, Ik kreeg het item toegewezen, Documenten zijn op mijn verzoek overhandigd, Documenten zijn overhandigd op initiatief van een bron, Ik heb antwoorden op vragen verzameld op eigen initiatief, Ik heb antwoorden of vragen ontvangen op initiatief van een bron, Ik heb extra informatie gekregen op mijn eigen initiatief, Ik heb extra informatie gekregen op initiatief van een bron). Deze keuzemogelijkheden zijn samengevoegd tot 6 keuzeopties: Eigen initiatief, Initiatief bron, Overleg hoofdredacteur/collega, Initiatief hoofdredacteur, Extra informatie/documenten/antwoorden op vragen op eigen initiatief, Extra informatie/documenten/antwoorden op vragen op initiatief bron.